

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

KOM(90) 586 endelig udg. - SYN 319

Bruxelles, den 24. januar 1991

Forslag til

RÅDETS DIREKTIV

om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om
visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder

(forelagt af Kommissionen)

BEGRUNDELSE

INDHOLD

DEL 1: GENERELLE BEMÆRKNINGER

- Indledning
- Formålet med det foreslåede direktiv
- Nødvendigheden af harmonisering på fællesskabsplan
 - I) Den eksisterende beskyttelse i medlemsstaterne og i henhold til international lov
 - II) Nødvendigheden af foranstaltninger på fællesskabsplan
- Harmoniseringsløsningen
- Retsgrundlaget

DEL 2: BEMÆRKNINGER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSER

- KAPITEL I: Udløjnings- og udlånsrettigheder
- KAPITEL II: Beskyttelse af ophavsretsbeslægtede rettigheder
- KAPITEL III: Varighed

BEGRUNDELSE

DEL 1: GENERELLE BEMERKNINGER

INDLEDNING

1. Europa-Parlamentet påpegede allerede i 1974, at lovharmonisering er nødvendig på det ophavsretlige område. I beslutningen af 13. maj 1974¹⁾ anmodede Europa-Parlamentet EF-Kommissionen om at foreslå de foranstaltninger, som Rådet skal vedtage med henblik på en tilnærmelse af de nationale lovgivninger med hensyn til bevarelse af kulturarven samt ophavsretten og rettigheder af tilsvarende art. På foranledning af denne beslutning forelagde Kommissionen tre meddelelser, der bl.a. vedrører harmonisering af ophavsret og hermed beslægtede rettigheder²⁾. Allerede her ansås det for nødvendigt, at der etableredes en kulturproduktindustri, der ville være konkurrencedygtig inden for hele Fællesskabet og i hele verden.

Med henblik på gennemførelsen af det indre marked vil nye incitamenter til fællesskabsforanstaltninger på dette område - der omfatter ophavsret - være politisk nødvendigt og også påkrævet af sociale og økonomiske grunde.

2. Den 24. oktober 1980 arrangerede Kommissionen en høring i Bruxelles vedrørende harmonisering af ophavsrettens varighed som det første skridt som led i en langvarig harmoniseringsproces³⁾.
3. I sin Grøn bog fra 1988 om ophavsret og den teknologiske udfordring⁴⁾ fremskom Kommissionen med en række konkrete forslag med henblik på lovharmonisering af visse ophavsretlige aspekter, der var af særligt

1) EFT nr. C 62 af 30.5.1974.

2) 1977: "Fællesskabets aktion inden for den kulturelle sektor. Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, forelagt den 22. november 1977", EF-Bull., Suppl. 6-1977.

1982: "Styrkelse af Fællesskabets indsats på det kulturelle område. Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet, forelagt den 12. oktober 1982", EF-Bull., Suppl. 6-1982.

1987: "Fremstød på det kulturelle område i Det Europæiske Fællesskab. Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet, forelagt i december 1987 (KOM(87) 603 endelig udg.), EF-Bull., Suppl. 4-1987. Hvad angår audiovisuelle medier se "Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om den audiovisuelle politik", KOM(90) 78 endelig udg.

3) Vedrørende dette se rapporten i GRUR Int. 1980, s. 767.

4) Grøn bog om ophavsret og den teknologiske udfordring - ophavsretlige problemer, der nødvendiggør øjeblikkelig handling. Meddelelse fra Kommissionen, KOM(88) 172 endelig udg.

hastende karakter. Blandt de vigtigste problemer anførte Kommissionen piratvirksomhed (kapitel 2) samt spredningsretten, konsumtion af rettigheder og retten til at kontrollere udlejning (kapitel 4). Af de forskellige bemærkninger, der fremkom, og af den høring, der blev afholdt for interesserede kredse i Bruxelles vedrørende disse spørgsmål, fremgår det, at der var bred støtte til de forskellige initiativer, der blev foreslået i Grønbogen. Man foreslog endvidere Kommissionen, at den på visse områder gik videre end de forslag, der var anført i Grønbogen.

4. I Kommissionens seneste meddelelse af 3. august 1989⁵⁾ kommer Kommissionen bl.a. ind på emner, der går ud over dem, der er behandlet i Grønbogen, dvs. navnlig harmonisering af retten til offentligt udlån og af rettighedernes varighed. I denne meddelelse udtalte Kommissionen, at ophavsret er et vigtigt kulturpolitisk instrument, da der er et vitalt kommercielt element i de mål, man forfølger hermed, og i den måde, hvorpå retten anvendes. Det primære formål med ophavsret er at sikre skabere af kunstneriske og litterære værker et afkast af deres intellektuelle virksomhed ved at give dem en eneret med hensyn til brugen af deres værker og en ret til en rimelig andel af de indtægter, som andre, herunder navnlig udgivere, opnår via værkerne, og herved stimulere kunstnerisk og litterær produktion og beskytte ophavsmændene. Hvad angår kulturarbejdere, er Kommissionen af den opfattelse, at dette er et af de mål, der kan opnås via ophavsretlig beskyttelse. Hvis man ønsker at sikre ophavsretlig beskyttelse og samtidig sikre fri udveksling af varer og tjenesteydelser, er det ifølge Kommissionen nødvendigt at finde løsninger på en række vigtige problemer, så som spørgsmålet om retten til offentligt udlån og beskyttelsens varighed.
5. Derfor indeholder nærværende direktiv - ud over de forslag, der er baseret på Grønbogens kapitel 2 og 4 - en række indledende forslag til harmonisering af retten til offentligt udlån og af beskyttelsens varighed.
6. Direktivet består af tre indbyrdes sammenhængende dele. Kapitel 1 vedrører spørgsmålet om udlejning og offentligt udlån af produkter - såsom fonogrammer - hvorpå der er optaget fremførelser, eller som indeholder beskyttede værker. Da Kommissionen i sit forslag sonder mellem udlejning og udlån af sådanne værker, må de forskellige former for brug defineres nærmere.

5) "Bøger og læsning: Indsats for europæiske kulturfaktorer", KOM(89) 258 endelig udg.

I konkurrencemæssig henseende er der et økonomisk samspil mellem udløjning og udlån: kommercielle udløjningsbutikker og offentlige biblioteker konkurrerer i dag med hinanden, og denne konkurrence vil uden tvivl blive skærpet i tiden fremover. Etableringen af ikke-kommercielle offentlige udlånsbiblioteker i begyndelsen af dette århundrede medførte på bogområdet, at de dengang meget lukrative kommercielle udløjningsbiblioteker så godt som forsvandt. En lignende udvikling, for så vidt angår nye medier, der i stadig højere grad også udlånes fra offentlige biblioteker, kan ikke udelukkes.

Der er en snæver forbindelse mellem kapitel I og kapitel II. I kapitel I fastslås det, at rettighedshaverne ikke alene er ophavsmændene, men også udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt filmproducenter. Men i nogle medlemsstater nyder disse indehavere af ophavsretsbeslægtede rettigheder endnu ikke nogen form for beskyttelse. Det ville ikke være rimeligt at harmonisere specifikke rettigheder, såsom udløjnings- og udlånsrettigheder for disse kategorier af rettighedshavere, så længe de i nogle af medlemsstaterne end ikke nyder nogen form for beskyttelse som indehavere af beslægtede rettigheder, såsom reproduktionsrettigheder. Kapitel II vedrører derfor - i lighed med kapitel 4 i Grønbogen - harmonisering af sådanne rettigheder.

Kapitel III er sammenkædet med de to første kapitler, idet der heri fastsættes en ensartet beskyttelsesperiode: beskyttelsesperioden er den samme for alle kategorier af rettighedshavere, såsom udøvende kunstnere eller fonogramproducenter. Den i kapitel III fastsatte beskyttelsesperiode, der skal gælde indtil der sker en senere harmonisering på grundlag af forslag fra Kommissionen, finder ensartet anvendelse på alle de i kapitel I og II hjemlede rettigheder.

FORMÅLET MED DET FORESLÅEDE DIREKTIV

7. Hovedformålet med bestemmelserne i de tre kapitler i det foreslåede direktiv er at dæmme op for det stadig mere udbredte og til dels nye fænomen, hvor der sker ulovlig brug af ophavsretligt beskyttede værker og af andre værker, der er genstand for ophavsretsbeslægtede rettigheder, såsom fonogrammer, idet der indføres en ensartet og forbedret EF-dækkende retsbeskyttelse.

Formålet med ophavsret og hermed beslægtet retsbeskyttelse er at give ophavsmænd og udøvende kunstnere visse personligt ideelle rettigheder samt en række økonomiske rettigheder med henblik på at give dem

kompensation for deres skabende åndsarbejde og lade dem drage økonomisk fordel af den senere udnyttelse af deres værker og fremførelser, således at de sikres økonomisk grundlag for og tilskyndelse til fortsat kreativ virksomhed.

Hvad angår de økonomiske rettigheder, gælder der det samme med hensyn til den indsats af såvel organisatorisk, teknisk og økonomisk art, der præsteres af fonogramproducenter, filmproducenter og radio- og fjernsynsforetagender. Deres meget store investeringer skal beskyttes, således at de også dermed kan bidrage til en beskyttelse af ophavsmænd og udøvende kunstnere. Kun hvis sådanne investeringer beskyttes, vil producenter og andre kunne investere ikke blot i produktioner, hvor der satses på en ren kommerciel succes, og hvor der dermed er sikret en vis indtægt, men også i produktioner, der er nyskabende, særdeles krævende eller af usædvanlig art i enhver henseende, og som derfor næppe vil være særligt rentable, men hvor der dog ydes et nødvendigt bidrag til det kulturelle repertoire, der er mere og mere truet. Endelig er en tilstrækkelig beskyttelse også en forudsætning for, at producenter vil løbe risikoen for at investere i indspilninger med stadig ukendte, unge udøvende kunstnere eller i værker skabt af ukendte komponister eller i opsætninger, der er vigtige ud fra et kulturelt synspunkt, men som ikke er særligt populære.

Den i direktivet indførte retsbeskyttelse vil derfor få konsekvenser, der til syvende og sidst ikke alene er til fordel for selve rettighedshaverne, men også for forbrugeren, der således vil få et bredt udvalg af kulturelle produkter.

Herudover omhandler direktivet en række spørgsmål, der har følgende specifikke formål:

8. Kommerciel udlejning (omhandlet i kapitel I) af navnlig compact discs og videokassetter er inden for de sidste år blevet stadig mere udbredt i medlemsstaterne. Navnlig compact discs udlejes primært med henblik på kopiering til privat brug, således at lejeren dermed slipper for selv at købe dem. Den tekniske kvalitet af compact discs forringes ikke selv efter hyppig brug, og udlejning med henblik på kopiering er således ikke blot økonomisk attraktivt for forbrugeren.

Da produktionen af fonogrammer er beregnet med henblik på salgsmarkedet, medfører udlejning som sådan og navnlig kopiering i

forbindelse hermed betydelige tab til skade for ikke alene ophavsmænd og udøvende kunstnere, men også for fonogramproducenterne og dermed også for udvalget af kulturprodukter.

Udlejede videokassetter benyttes også til at lave kopier, selv om det dog stadig sker i et mindre omfang end for CD's vedkommende.

Lanceringen af nyt digitalt optagelsesudstyr såsom video-CD vil uden tvivl bidrage til, at dette fænomen bliver endnu mere udbredt.

Endvidere udgør udlejning inden for videobranchen en ny selvstændig form for brug, der har betydelige økonomiske konsekvenser for den form for brug, der har været tale om indtil nu (biografer, fjernsyn), og hvor det er nødvendigt at indføre særlige rettigheder, for at der derved kan blive skabt basis for en tilstrækkeligt fleksibel markedsorienteret udnyttelse af videogrammer.

9. Udlån, der også omhandles i kapitel I, og hvor der til forskel for udlejning er tale om ikke-kommerciel udnyttelse, men som primært finder sted på offentlige biblioteker, er en anden form for brug, der i de fleste medlemsstater allerede i dag finder sted i betydeligt omfang i både kvantitativ og økonomisk henseende. En sådan brug, der ikke skal undervurderes, sikres normalt ikke tilstrækkelig kompensation via royalties alene. Dette gælder ikke blot bøger, men også i stadig større omfang nye medier, såsom fonogrammer og videogrammer. Sideløbende med biblioteksordningers stadig større udbredelse i EF⁶⁾ vil denne tendens øge i tiden fremover. Ophavsmænd og indehavere af beslægtede rettigheder bør principielt have krav på en økonomisk andel i en sådan betydelig brug af deres ophavsretligt beskyttede værker og af andre beskyttede værker, fordi der er tale om en specifik brug. Desuden medfører den omstændighed, at sådanne værker udlånes på offentlige biblioteker, at brugerne afstår fra at købe dem, hvilket således medfører tab. Man kan for så vidt sammenligne den økonomiske situation med hensyn til udlån med den situation, der gør sig gældende ved udlejning. Foranstaltninger med henblik på udlånsrettigheder udgør derfor et nødvendigt supplement til reglerne om udlejningsrettigheder.

Hvis en medlemsstat beslutter, at en kunstners eller forfatters produkter skal stilles til rådighed for borgerne enten gratis eller meget billigt, må staten derfor betale alle dem, der bidrager til

6) If. Kommissionens meddelelse "Bøger og Læsning" (fodnote 5), s. 13 ff.

bibliotekets drift, dvs. ikke alene f.eks. bibliotekets personale, men frem for alt også dem, der står bag det essentielle, nemlig det kreative bidrag til bibliotekets drift. Foranstaltninger vedrørende offentlige udlån, som sikrer ophavsmænd et rimeligt vederlag for en så omfattende brug af deres værker, er således frem for alt nødvendigt til at bevare og fremme en europæiske bredspektret kultur.

10. Kapitel II i nærværende direktiv er i vidt omfang baseret på kapitel 2 i Grønningen om ophavsret. Hovedformålet med bestemmelserne heri er ikke alene at bekæmpe såkaldt piratvirksomhed, det vil navnlig sige uautoriseret reproduktion og spredning (distribution), men også at bekæmpe "falsk" piratvirksomhed, dvs. reproduktion og distribution, der ikke som sådan er ulovligt alene af den grund, at der ikke gælder nogen - eller i hvert fald kun en utilstrækkelig - beskyttelse i en given medlemsstat. Dette medfører betydelige tab for ophavsmænd og indehavere af beslægtede rettigheder, herunder navnlig udøvende kunstnere.

Da retstilstanden i de forskellige medlemsstater med hensyn til ophavsmænds reproduktions- og spredningsrettigheder allerede stort set er sammenlignelig, har man i kapitel II indskrænket sig til at harmonisere de rettigheder, der tilkommer indehavere af ophavsretsbeslægtede rettigheder, dvs. udøvende kunstnere, fonogramproducenter, filmproducenter samt radio- og fjernsynsforetagender.

Formålet med bestemmelserne i kapitel II er ikke, at der skal ske en fuldstændig harmonisering af alle de rettigheder, der tilkommer indehavere af ophavsretsbeslægtede rettigheder - f.eks. retten til offentlig publicering samt retten til fotografiske billeder m.v. I kapitel II koncentrerer man sig derimod primært om optagelses-, reproduktions- og spredningsrettigheder, som er af særlig stor betydning med henblik på bekæmpelse af piratvirksomhed, samt om de kategorier af rettighedshavere, der er mest berørt af piratvirksomhed.

En af de primære forudsætninger for piratvirksomhed er det forhold, at beslægtede rettigheder i visse medlemsstater ikke nyder nogen form for beskyttelse, eller at beskyttelsen heraf er utilstrækkelig. Som eksempel kan nævnes, at fonogrammer, der ikke nyder beskyttelse i visse medlemsstater, kan reproducere lovligt uden samtykke fra den udøvende kunstner eller producenten. Dette i sig selv medfører betydelige økonomiske tab for de berørte parter, dvs. de udøvende kunstnere og

fonogramproducenterne. I internationale sager kan dette endog i konkrete tilfælde og afhængig af international lov resultere i en situation, hvor beskyttelsen af beslægtede rettigheder selv ikke i en anden medlemsstat, som normalt beskytter beslægtede rettigheder, er sikret⁷⁾.

Udøvende kunstnere, fonogram- og filmproducenter samt radio- og fjernsynsforetagender skal tillægges enerettigheder for derved at kunne bekæmpe ulovlig tapning, såkaldt "bootlegging", og uautoriseret reproduktion og spredning. Hvis Fællesskabet skal fungere som et enhedsmarked, må en sådan retsbeskyttelse ikke alene sikres i hver enkelt medlemsstat, men også på et sikkert og ensartet retsgrundlag.

Dette forudsætter, at beskyttelsesperioden bør være den samme inden for hele Fællesskabet; en effektiv bekæmpelse af piratvirksomhed vil være vanskelig, hvis rettighedshaverne først skal undersøge, om deres produkter i en bestemt medlemsstat stadig er beskyttede. Beskyttelsesperioder af forskellig længde for et og samme produkt kan ikke accepteres inden for et regulært indre marked. Dette aspekt skal derfor gøres til genstand for yderligere harmonisering.

Termen "ophavsretsbeslægtede rettigheder", der benyttes i titlen på kapitel II, anvendes synonymt med termen "tilgrænsende rettigheder" og "beslægtede rettigheder" og betyder med henblik på nærværende direktiv og begrundelsen hertil "rettigheder, der tilkommer udøvende kunstnere, fonogramproducenter, filmproducenter samt radio- og fjernsynsforetagender". Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan beskytte disse rettigheder som ophavsret.

NØDVENDIGHEDEN AF HARMONISERING PÅ FÆLLESSKABSPLAN

- 1) Den eksisterende beskyttelse i medlemsstaterne og i henhold til international lov
- a)
11. Retstilstanden med hensyn til udlejningsrettigheder i medlemsstaterne er indbyrdes meget forskellig. Visse medlemsstater hjemler en eneret til udlejning, dvs. ret til at tillade eller forbyde udlejning. I nogle af disse stater tillægges denne ret dog kun bestemte kategorier af rettighedshavere, og den er ikke gennemført i praksis. En medlemsstat

7) Jf. f.eks. Bob Dylan-sagen, BGH, af 4. november 1985, GRUR Int. 1986, s. 414.

tillægger vederlagsrettigheder, der kun gælder til fordel for ophavsmænd, udgivere af videnskabelige værker samt fotografer. I andre medlemsstater er der overhovedet ikke hjemlet nogen form for udlejningsret. I de medlemsstater, hvor det ophavsretlige begreb "droit de destination" (en ret til at bestemme et værks destination) eksisterer, bliver eneretten til at tillade eller forbyde udlejning, og som er indbefattet i dette retlige begreb, tihsyneladende ikke gennemført i praksis.

12. Retstilstanden i de forskellige medlemsstater:

I Danmark gælder der en eneret til udlejning, for så vidt angår eksemplarer af musikalske værker - det være sig i form af partiturer, fonogrammer eller andet - til fordel for komponister. Der gælder ingen udlejningsret til fordel for fonogramproducenter, jf. §23, stk. 2 og 1, i den danske ophavsretslov. Ophavsmænd til filmværker og edb-programmer har eneret til udlejning (jf. §23 i ophavsretsloven). Set fra et juridisk synspunkt kan dette anses for en indskrænkning i princippet om konsumtion af spredningsretten. Ophavsmænd til musikalske værker, filmværker samt til edb-programmer kan således forbyde udlejning af deres værker også efter offentliggørelse.

13. I Spanien omfatter spredningsretten, jf. artikel 19 i den spanske ophavsretslov, ikke alene distribution via salg, men også distribution via udlejning eller udlån. Nævnte artikel 19, stk. 2, indeholder en bestemmelse, hvorefter spredningsretten kun udtømmes ved distribution i form af salg. Heraf kan det tihsyneladende konkluderes, at en ophavsmand selv efter det første salg kan forbyde distribution i form af udlejning og udlån, hvilket således vil sige, at han har en eneret til udlejning og udlån. Dette gælder også for producenter af fonogrammer og videogrammer (jf. artikel 109, stk. 1, artikel 113 og 122 i den spanske ophavsretslov). Man kan derfor gå ud fra, at ophavsmænd samt producenter af fonogrammer og videogrammer har en eneret til udlejning i Spanien; men dette er dog stadig i dag et meget kontroversielt spørgsmål i den spanske retsteori. Endvidere er der ikke, efter at den spanske ophavsretslov trådte i kraft i 1987, udviklet nogen praksis med hensyn til udlejningsrettigheder.

14. I Portugal indeholder artikel 68, stk. 2, litra f), i den dér gældende ophavsretslov en bestemmelse, hvorefter ophavsmænd har eneret til at sælge og udleje eksemplarer af deres værker; dette gælder også til

fordel for producenter af fonogrammer og videogrammer. Eneretten er ikke begrænset, dvs. f.eks. til det første salg af eksemplarer af værket, således at der derfor ikke sker nogen konsumtion af retten. Man kan derfor formode, at selv den videre distribution, dvs. navnlig udlejning efter den første markedsføring, er underkastet et krav om samtykke fra ophavsmanden eller producenten af fonogrammer og videogrammer. Ifølge denne fortolkning kan man tale om en eneret til udlejning for ovennævnte rettighedshavere. Denne fortolkning er dog ikke den eneste mulige; for Portugals vedkommende synes retstilstanden således ikke helt klar.

15. I Det Forenede Kongerige hjemler sec. 18(2) i den engelske ophavsretslov af 1988 en eneret til udlejning for ophavsmænd til edb-programmer og for producenter af fonogrammer og film. En sådan eneret gælder derimod ikke til fordel for ophavsmænd såsom komponister eller filminstruktører og ej heller til fordel for udøvende kunstnere, selv om det netop er deres specielle bidrag, der giver fonogram- eller filmproduktet dets unikke karakter. Sec. 66 i ophavsretsloven indeholder imidlertid en bestemmelse, hvorefter eneretten til udlejning - i hvert fald i teorien - er begrænset, hvilket i visse tilfælde kan indebære mulighed for tvangslicenser.
16. I Italien gælder der kun en eneret til udlejning til fordel for ophavsmænd, hvis værker er blevet optaget på grammofonplader, spillefilm, metalbånd eller andet analogt materiale eller anden mekanisk indretning til reproduktion af lyd eller tale, og retten gælder kun til fordel for værker, der er optaget på denne måde (art. 61, stk. 1 og 2 i den italienske ophavsretslov).
17. I Belgien, Grækenland, Frankrig og Luxembourg eksisterer begrebet "droit de destination". Begrebet blev udviklet af domstolene på grundlag af reproduktionsretten og aftalelovgivningen, men fik en forskellig udformning.

I henhold til dette begreb kan ophavsmanden på grundlag af sin eneret kontrollere udnyttelsen af det af ham frembragte værk - og dette endog efter den første markedsføring; han har derfor i hvert fald i teorien ret til, selv efter det første salg, at tillade eller forbyde udlejning af hans værk.

Den omstændighed, at man i fransk lovgivning udtrykkeligt har hjemlet

en eneret til udlejning til fordel for fonogram- og videogramproducenter (art. 21, stk. 2 og art. 26, stk. 2, i lov nr. 85 - 660 af 3. juli 1985) viser, at man anså en sådan præcisering for nødvendig. For så vidt eneretten til udlejning er baseret på begrebet "droit de destination", synes den ikke udøvet i praksis.

18. I Tyskland har forfattere, udgivere af videnskabelige værker samt fotografer i henhold til §27 i den tyske ophavsretslov (herunder §§70-72) krav på vederlag for udlejning af deres værker. De har således ikke nogen form for eneret og kan derfor ikke tillade eller tilbyde udlejning. Man er for øjeblikket i færd med at overveje at udvide dette krav på vederlag til også at gælde til fordel for udøvende kunstnere, producenter af fonogrammer og af film.
19. I Nederlandene, hvor der ikke eksisterer nogen udlejningsret, er man i færd med at overveje at indføre et begreb svarende til det, der findes i Tyskland. I første instans skal der således gælde en eneret til udlejning, men rettighedshaveren vil ikke længere være berettiget til at forbyde udlejning, hvis han betales et rimeligt vederlag. Denne ret skal gælde ikke alene til fordel for ophavsmænd, men også til fordel for udøvende kunstnere, fonogramproducenter samt radio- og fjernsynsforetagender.

20. I Irland findes der endnu ikke nogen udlejningsret.

b)

21. Retstilstanden med hensyn til udlånsrettigheder er også forskellig fra medlemsstat til medlemsstat. I visse medlemsstater gælder der en eneret til udlån.

I fire medlemsstater (Danmark, Tyskland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige) gælder der en udlånsret i form af et krav på vederlag for udlån, og der opereres således her med en såkaldt ret til offentligt udlån. En sådan ret til offentligt udlån har i kun en medlemsstat, nemlig Tyskland, hjemmel i selve ophavsretsloven, mens rettigheden i de andre tre medlemsstater er hjemlet andetsteds, dvs. uden for selve ophavsretsloven. Bestemmelserne i disse fire medlemsstater divergerer på mange andre punkter, f.eks. med hensyn til rettighedshavere, medier og biblioteker, samt med hensyn til forvaltningsorganer.

Hvad angår de medlemsstater, der opererer med begrebet "droit de destination", henvises der til ovenstående bemærkninger vedrørende den retstilstand, der gælder med hensyn til udlæjningsrettigheder. I andre medlemsstater gælder der overhovedet ikke nogen form for udlånsret - hverken som en eneret eller som en ret til vederlag.

22. Retstilstanden i de enkelte medlemsstater er følgende:

I Danmark eksisterer der en eneret til udlån til fordel for ophavsmænd til filmværker og edb-programmer. Da film og edb-programmer indtil videre ikke - på f.eks. offentlige biblioteker - har været gjort til genstand for udlån i større omfang, kan man endnu ikke helt vurdere virkningen af en sådan rettighed.

I henhold til en særlig lov om offentligt udlån (lov nr. 307 af 9. juni 1982 om biblioteksafgift med senere ændringer (jf. lovbekendtgørelse nr. 455 af 23. juni 1989) er ophavsmænd af enhver art samt udøvende kunstnere berettiget til vederlag i form af biblioteksafgift for udlån af deres værker på offentlige og andre biblioteker, dog med undtagelse af videnskabelige biblioteker. Biblioteksafgiften ydes kun til værker i bogform og til værker, der er indspillet på grammofonplader og andre lydberere samt til visse former for kunstværker. Afgiftsprovenuet fordeles så vidt muligt (dvs. for trykte værker og for indspillede litterære værker) på basis af en årlig opgørelse over det samlede antal værker, der findes på alle de biblioteker, der er omfattet af loven om biblioteksafgift; et eventuelt overskydende beløb fordeles på grundlag af et skøn over det samlede antal værker.

Retten til vederlag kan ikke overdrages, og forlæggere i Danmark kan derfor ikke erhverve ret til biblioteksafgift. Retten kan ej heller overgå ved død. Efterladte ægtefæller og børn, der i henhold til loven er legale arveberettigede, tillægges i stedet en selvstændig ret til offentligt udlån for hele resten af deres levetid. Der er således her en betydelig afvigelse fra almindelige ophavsretlige principper.

Biblioteksafgiftsrettighederne administreres af et særligt organ, der er underlagt ministeriet for kulturelle anliggender. Biblioteksafgiften fordeles alene på individuel basis, og der findes ikke nogen social- eller kulturfond med henblik på kollektiv fordeling. Ved den individuelle fordeling sker der dog en såkaldt social justering, hvor afgiften pr. bind falder, når antallet af de værker af én og samme forfatter, der udlæjes på et bibliotek, stiger.

Udenlandske forfattere kan være berettiget til biblioteksafgift, hvis de er dansksprogede sydslesvigere, eller hvis de har en særlig tilknytning til Danmark. En sådan tilknytning anses navnlig at bestå, hvis forfatteren har sin bopæl eller arbejder i Danmark, hvis han skriver på dansk, har fået sin uddannelse i Danmark, hvis hans første værk er blevet udgivet af et dansk forlag, eller hvis han en gang har været dansk statsborger.

23. I Det Forenede Kongerige finder ovennævnte bestemmelser om udlæjningsret - i henhold til sec. 8 i tillæg 7 til den engelske ophavsretslov af 1988 - også anvendelse for udlån fra offentlige biblioteker, således at ophavsmænd til edb-programmer samt producenter af fonogrammer og film har en eneret til udlån, jf. dog bestemmelserne i sec. 66 i ophavsretsloven.

Herudover gælder der en ret til offentligt udlån i henhold til en særlig lov⁸⁾ for forfattere, personer, der foretager om- eller bearbejdning, illustratører, fotografer, oversættere samt udgivere, men altså ikke for komponister og udøvende kunstnere. Selv om denne ret kan overdrages har forelæggere ikke i større omfang fået andel i denne ret. Retten kan også overgå ved arv og udløber 50 år efter ophavsmandens død i overensstemmelse med den generelle ophavsretlige beskyttelsesperiode.

I henhold til denne særlige lov udbetales der kun vederlag for udlån af bøger. Kun udlån på offentlige biblioteker er omfattet, dvs. med udelukkelse af videnskabelige biblioteker, skolebiblioteker og biblioteker, der drives eller sponsoreres af offentlige eller private virksomheder. Det påhviler staten at betale for retten til offentligt udlån. Denne ret forvaltes af en særlig statsinstitution.

Grundlaget for fordeling af udlånsafgifter er antallet af udlån, der konstateres at have fundet sted i henhold til stikprøveundersøgelser. Der er fastsat et maksimumsloft for udlånsafgiften, således at restprovenuet kan fordeles til ophavsmænd, hvis værker ikke udlånes så hyppigt. I henhold til de engelske regler er der ikke forudset oprettelse af social- eller kulturfonde. Kun ophavsmænd, som på tidspunktet for udlånsafgiftens ydelse har deres hjemsted eller primære opholdssted i Det Forenede Kongerige eller i Tyskland, eller som har været bosiddende i disse stater i mindst 12 måneder inden for de sidste 24 måneder, er berettiget til engelsk udlånsafgift.

8) Public Lending Right Act 1979, kapitel 10, Public Lending Right Scheme 1982, Commencement Order 1982 nr. 719 med senere ændringer.

24. Hvad angår retstilstanden i Spanien og Portugal, henvises der til bemærkningerne vedrørende udlejningsrettigheder. Man kan derfor gå ud fra, at der i Spanien og Portugal allerede gælder en eneret til udlån til fordel for ophavsmænd, producenter af fonogrammer og videogrammer. Men denne retsfortolkning skal dog tages med det forbehold, at lovbestemmelserne i sig selv - særlig for Portugals vedkommende - altid giver anledning til divergerende fortolkning som følge af de termer, der i dag anvendes, og den kontekst, hvori de indgår. Endvidere har den spanske lovgivningsforsamling af økonomiske grunde nedstemt et forslag om betaling af udlånsafgifter. Retstilstanden er således ikke fuldstændig entydig. Under alle omstændigheder udøves udlånsrettigheder ikke i praksis i nogen af de to medlemsstater.
25. For så vidt angår Belgien, Grækenland, Frankrig og Luxembourg, må man gå ud fra, at ophavsmænd - på grundlag af begrebet "droit de destination" (jf. bemærkningerne ovenfor vedrørende udlejningsrettigheder) - har en eneret til udlån. Men denne rettighed synes ikke at blive udøvet i praksis.
26. I Tyskland har ophavsmænd i henhold til §27 i den tyske ophavsretslov - altså i henhold til selve ophavsretsloven og ikke i henhold til en særlig lov - ret til vederlag for udlån af deres værker; for så vidt angår indehavere af beslægtede rettigheder, er det kun udgivere af videnskabelige værker (udgivere af videnskabelige udgaver af værker eller tekster, der ikke er ophavsretligt beskyttet og udgivere af efterladte værker) samt fremstillere af simple fotografiske billeder, der er berettigede til udlånsafgifter (jf. §70, 71, 72 i den tyske ophavsretslov). Det er under overvejelse at udvide retten til udlånsafgifter til andre indehavere af ophavsretsbeslægtede rettigheder.

Retten til udlånsafgift kan overdrages, og udgivere er berettigede til en andel af udlånsafgifterne i overensstemmelse med de enkelte opkrævningssekskabers praksis. Retten til udlånsafgift kan overgå ved arv og gælder lige så længe som den almindelige varighed for beskyttelsen af ophavsmænds rettigheder eller beslægtede rettigheder. Udlånsafgiften betales i princippet for udlån af værker af en hvilken som helst art, uanset på hvilket medium værket findes. Men fordelingen af udlånsafgifter giver dog stadig i praksis anledning til problemer i visse tilfælde, såsom for grammofonpladers eller partiturers vedkommende.

Kategorien af omfattede biblioteker, er meget vidtgående, dvs. således alle institutioner, der systematisk samler eksemplarer af værker og udlåner dem til offentligheden. Ud over almindelige offentlige biblioteker omfatter ordningen også forsknings-, skole- og kirkebiblioteker, samt tillige biblioteker, der drives eller sponsoreres af offentlige eller private virksomheder.

Selv om bibliotekerne i henhold til den tyske ophavsretslov selv skal betale udlånsafgiften, har de enkelte delstater betalt denne til lokale og regionale biblioteker (90%), ligesom forbundsregeringen også betaler afgifterne for statsbiblioteker. I overensstemmelse med en kollektiv aftale indgået mellem de enkelte delstater, forbundsregeringen og opkrævningselskaber (der er indgået supplerende aftaler med kirkebiblioteker og biblioteker, der drives eller sponsoreres af virksomheder), skal der hvert år udbetales et engangsbeløb til opkrævningselskaber, der er enekompetente til at administrere udlånsafgifterne.

På det område, der er det vigtigste (nemlig litterære værker) fordeles afgifterne på grundlag af stikprøveundersøgelser over antallet af udlån. For så vidt angår videnskabelige værker, fordeles afgifterne på grundlag af offentliggjorte værker. Hvad angår andre former for værker, fordeles afgifterne efter andre kriterier i overensstemmelse med de enkelte opkrævningselskabers praksis.

En betydelig andel af vederlaget for offentligt udlån lader de kompetente opkrævningselskaber indgå til forskellige social- eller kulturfonde. 10% af det beløb, der skal betales til forfattere, hvis værker udlånes på almindelige offentlige biblioteker, overføres f.eks. til en socialfond til betrængte forfattere. 45% af de resterende 90% betales til en fond, der støtter forfattere ved at betale halvdelen til deres pensionsordning, og kun de resterende 45% udbetales til de enkelte forfattere og udgivere i forholdet 70:30 og på grundlag af antallet af udlån.

Af sociale grunde sker denne individuelle fordeling på grundlag af en gradueringsordning. Forfattere, hvis bøger er genstand for hyppigt udlån, får således et lavere beløb pr. udlån end forfattere, hvis værker ikke udlånes lige så ofte. Der gælder også et maksimumsloft for denne kategori af forfattere.

Udenlandske forfattere er i princippet også berettigede til at få en

andel af de udlånsafgifter, der fordeles på individuel basis. Men hvad angår litterære værker, er der i praksis kun blevet indgået gensidige aftaler med opkrævningsselskaber i Det Forenede Kongerige, Schweiz og Østrig; indtil dato er der kun blevet indgået et begrænset antal individuelle aftaler med udenlandske forfattere, for så vidt angår udlån fra almindelige offentlige biblioteker samt - lidt mere hyppigt - for så vidt angår udlån fra videnskabelige biblioteker.

27. I Nederlandene har de vigtigste kategorier af ophavsmænd (forfattere, personer, der foretager om- eller bearbejdning, oversættere, udgivere, komponister, fotografer og illustratører) i henhold til en særlig lov⁹⁾, såvel som forlæggere for så vidt angår deres rettigheder (dette er særegent for den nederlandske ordning), ret til vederlag for offentligt udlån af deres værker. Denne ret til vederlag kan ikke - til forskel fra ophavsrettigheder - overgå ved arv, men udløber, når forfatteren dør, eller når forlæggeren ophører med sin virksomhed.

Udlånsafgifter erlægges kun for værker i trykt form. Kun offentlige biblioteker, der er offentligt tilgængelige, og som primært finansieres og drives af staten, regionale eller lokale myndigheder, tillige med kirkebiblioteker, er omfattet. Dette er derimod ikke tilfældet, for så vidt angår videnskabelige eller specialiserede biblioteker. Efter 1987 har bibliotekerne i et stadig større omfang skullet betale afgifterne selv, dvs. ikke længere staten alene.

Udlånsafgiftsordningerne forvaltes af et departement under kulturministeriet. Vederlaget for offentligt udlån fordeles på individuel basis på grundlag af antallet af udlån, der fastslås ved stikprøveundersøgelser; ingen social- eller kulturfond oppebærer en andel af afgifterne. Af sociale grunde er der fastsat et maksimumsloft for den afgift, der kan ydes til den enkelte ophavsmand. Overskydende beløb fordeles til de ophavsmænd, der også er berettigede til udlånsafgift.

Udenlandske ophavsmænd er kun berettigede, hvis de har bopæl i Nederlandene; forlag skal udøve deres virksomhed i Nederlandene. Under alle omstændigheder er et værk kun berettiget til udlånsafgift, hvis teksten, der er indeholdt i værket, er skrevet på nederlandsk eller

9) Regelen ten aanzien van de beleidsvorming en de uitvoering en bekostiging van voorzieningen op het terrein van het maatschappelijke en sociaal-culturele welzijn (Welzijnswet); Wet van 14.2.1987, Staatsblad 1987, 73.

frisisk. Som led i en lovhjemlet revision af den nuværende nederlandske ordning er der i dag ved at blive udarbejdet et nyt ophavsrets-baseret forslag.

28. I Italien og Irland gælder der hverken nogen eneret til udlån eller nogen ret til vederlag for udlån.
29. En eneret til udlån, der beror på medlemsstaternes lovgivning, udøves i dag i praksis kun i Det Forenede Kongerige. De fire eksisterende ordninger vedrørende ret til offentlige udlån er forskellige på en lang række punkter.

c)

30. Retstilstanden i medlemsstaterne for så vidt angår ophavsrets-
beslægtede rettigheder fremviser også en række betydelige indbyrdes forskelle. Der er således medlemsstater - men kun få - der overhovedet ikke beskytter ophavsretsbeslægtede rettigheder. Andre medlemsstater beskytter kun ophavsretsbeslægtede rettigheder til fordel for bestemte kategorier af rettighedshavere.

De resterende medlemsstater beskytter i princippet ophavsretsbeslægtede rettigheder - i hvert fald til fordel for udøvende kunstnere, fonogramproducenter samt radio- og fjernsynsforetagender. Men rettighederne er af forskelligt indhold. F.eks. har en udøvende kunstner i Italien kun ret til vederlag for reproduktion af optagelser af hans optræden, men derimod ikke - således som det er tilfældet i andre medlemsstater, som beskytter ophavsretsbeslægtede rettigheder - en eneret.

Endvidere eksisterer der ikke i ret mange medlemsstater spredningsrettigheder til fordel for navnlig udøvende kunstnere og radio- og fjernsynsforetagender. Filmproducenters værker beskyttes ikke som originalværk i samtlige medlemsstater; af den seneste lovgivning i medlemsstater kan man dog se, at der er en tendens i retning af at anerkende en selvstændig rettighed til fordel for filmproducenter.

31. Retstilstanden i de forskellige medlemsstater er følgende:

I Nederlandene og Belgien findes der indtil dato kun lovudkast vedrørende beskyttelse af beslægtede rettigheder¹⁰). I Grækenland findes der en lov om beskyttelse af udøvende kunstnere. Men gennemførelsesbestemmelserne til den pågældende lov (jf. artikel 12, stk. 2, i loven) er aldrig blevet vedtaget¹¹). Denne situation vil næppe ændre sig, så længe Kommissionen ikke tager initiativer til harmonisering på fællesskabsplan.

Hvad angår de rettigheder, der er omhandlet i dette direktiv, er situationen følgende:

32. Optagelsesrettigheder til fordel for udøvende kunstnere, jf. artikel 5 i direktivet, gælder i dag kun i Portugal, Frankrig, Danmark, Tyskland, Det Forenede Kongerige og Luxembourg. Den spanske lov er ikke fuldstændig entydig i så henseende, og den græske lov er uden virkning i praksis, da der - som før nævnt - ikke er vedtaget gennemførelsesbestemmelser. I Italien gælder der kun en ret til vederlag for den første optagelse, hvilket næppe er foreneligt med Rom-konventionen. Radio- og fjernsynsforetagender har optagelsesrettigheder i Portugal, Spanien, Tyskland, Danmark, Italien, Luxembourg og Irland.

33. Reproduktionsrettigheder, jf. artikel 6 i direktivet, er tillagt udøvende kunstnere i Portugal, Spanien, Frankrig, Tyskland og Danmark. I Luxembourg gælder der begrænsede reproduktionsrettigheder, og i Grækenland er der som bekendt endnu ikke vedtaget gennemførelsesbestemmelser. I Italien gælder der kun reproduktionsrettigheder i form af et krav på vederlag.

Radio- og fjernsynsforetagender har reproduktionsrettigheder i Spanien, Frankrig, Det Forenede Kongerige, Irland, Tyskland, Danmark, Italien, Luxembourg og i begrænset omfang i Portugal.

Fonogramproducenter har reproduktionsrettigheder i Portugal, Spanien, Frankrig, Det Forenede Kongerige, Irland, Danmark, Tyskland, Italien og Luxembourg.

10) Vedr. Nederlandene: lovforslag om beslægtede rettigheder, forelagt af regeringen i august 1989, TK 21244, Staatscourant 1989, nr. 148 (Regelen inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties en wijziging van de Auteurswet 1912 (Wet op de naburige rechten). Vedr. Belgien: se lovforslag om ophavsrettigheder, beslægtede rettigheder og det private eksemplar af værker, der foreligger som lydoptagelser eller lyd- og billedoptagelser (10. juni 1988), det belgiske senat, 329-1 (S.E. 1988).

11) Lov 1075/1980, Den Helleniske Republiks Officielle Tidende, nr. 218 af 25. september 1980.

Filmproducenter i Det Forenede Kongerige og Irland har reproduktionsrettigheder som led i en ophavsretlig beskyttelse. I Spanien, Frankrig og Tyskland tillægges filmproducenter en selvstændig beslægtet rettighed, der består side om side med beskyttelsen af selve ophavsmandene til filmværker (men det er ikke den ophavsretlige ordning, der yder en sådan selvstændig beskyttelse af beslægtede rettigheder til fordel for selve ophavsmandene til filmværker). I Portugal er retstilstanden på dette punkt ikke helt klar.

34. Spredningsrettigheder, jf. artikel 7 i direktivet, tillægges kun udøvende kunstnere i Grækenland, men dette har ikke nogen virkning, da gennemførelsesbestemmelser ikke er vedtaget. I andre medlemsstater er det kun visse aspekter af spredningsretten, der er lovreguleret, og da primært i strafferetslovgivningen, men ikke i form af enerettigheder. Spredningsrettigheder til fordel for fonogramproducenter er i forskelligt omfang hjemlet i Portugal, Spanien, Frankrig, Det Forenede Kongerige, Italien, Luxembourg og Tyskland. Spredningsrettigheder af divergerende indhold gælder også til fordel for radio- og fjernsynsforetagender i Frankrig og Det Forenede Kongerige. Filmproducenter beskyttes via en på ophavsret baseret selvstændig distributionsret i Det Forenede Kongerige, mens de i Spanien, Frankrig og Tyskland beskyttes ved beslægtede rettigheder side om side med ophavsmand til filmværker.

35. Hvad angår beskyttelsens varighed er der markante forskelle mellem medlemsstaternes lovgivninger.

Udøvende kunstnere nyder i Luxembourg kun beskyttelse i 20 år fra fremførelsen/optagelsen, i Italien 20 år fra fremførelsen og i særlige tilfælde i 30 år fra deponeringen af en optagelse eller 40 år fra optagelsen; i Portugal gælder beskyttelsen i 40 år efter fremførelsen og i Spanien i 40 år fra fremførelsen eller fra optagelsens markedsføring. Der gælder en beskyttelsesperiode på 50 år fra den kunstneriske fremførelse i Danmark og Det Forenede Kongerige og i Frankrig fra den første offentlige fremførelse af en fortolkning og i Grækenland og Tyskland fra enten udgivelsen af optagelsen eller fra markedsføringen af fremførelsen/optagelsen.

Retstilstanden med hensyn til fonogramproducenter er følgende: I Luxembourg er beskyttelsesperioden kun på 20 år fra optagelsen, i Portugal 25 år fra optagelsen, i Tyskland 25 år fra optagelsens

markedsføring eller fra det tidspunkt, hvor optagelsen fandt sted. I Italien gælder der en beskyttelsesperiode på 30 år fra værket deponering eller på 40 år fra optagelsestidspunktet eller fra optagelsens markedsføring. I Spanien gælder der en beskyttelsesperiode på 40 år fra optagelsestidspunktet eller fra optagelsens markedsføring, og i Danmark gælder der en beskyttelsesperiode på 50 år fra optagelsen, i Frankrig (fra den første offentlige afspilning af en optagelse), i Det Forenede Kongerige (fra optagelsestidspunktet/udgivelsen (dvs. den første offentlige afspilning, udsendelse eller medtagelse i et kabelsendt program) og i Irland (fra den første offentlige afspilning).

Radio- og fjernsynsforetagender beskyttes i Luxembourg og Portugal i 20 år fra en udsendelse har fundet sted, i Tyskland i 25 år, i Spanien 40 år og i Danmark, Frankrig, Det Forenede Kongerige og Irland i 50 år fra udsendelsestidspunktet.

Beslægtede rettigheder til fordel for filmproducenter gælder i Tyskland i 25 år fra den offentlige forevisning af filmværket eller fra produktionstidspunktet, i Portugal i 25 år fra optagelsen, i Spanien 40 år fra den offentlige forevisning/produktionstidspunktet og i Frankrig i 50 år fra den første offentlige forevisning af filmværket. Filmproducenters ophavsret gælder i Irland i 50 år fra den første forevisning og i Det Forenede Kongerige i 50 år fra produktionstidspunktet eller frigivelsen.

Varigheden af beskyttelsen samt tidspunktet, fra hvilket den indtræder, er således forskellig fra medlemsstat til medlemsstat.

d)

36. Internationale konventioner vedrørende ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder sikrer ikke i sig selv en tilstrækkelig harmonisering inden for Fællesskabet hvad angår udlejnings- og udlånsrettigheder og navnlig ikke med henblik på piratproblemet i forbindelse med beslægtede rettigheder.
37. Udlejnings- og udlånsrettigheder samt ret til vederlag for offentligt udlån er ikke indbefattet i de såkaldte minimumsrettigheder, og dette hverken i den reviderede Bernerkonvention til Værn for Litterære og Kunstneriske Værker (Bernerkonventionen), eller i Den Internationale Konvention om Beskyttelse af Udvøvende Kunstnere, Fremstillere af Fono-grammer samt Radio- og Fjernsynsforetagender (Rom-konventionen) eller i

Konventionen om Beskyttelse af Fremstillere af Fonogrammer mod Ulovlig Kopiering af deres Fonogrammer (Genève-Fonogramkonventionen).

Medens princippet om national behandling, der er nedfældet i Bernerkonventionen og Rom-konventionen i hvert fald også finder anvendelse på udlæjningsrettigheder, synes dette ikke helt klart for så vidt angår retten til offentlig udlån. De fleste af de medlemsstater, der hjemler en ret til offentlig udlån - herunder også stater uden for Fællesskabet - anvender kun princippet om national behandling i meget begrænset omfang - hvis overhovedet. Dette skyldes primært denne rettigheds særegne karakter, hvis udformning har været bestemt af en række forskellige sociale og kulturelle faktorer, samt rettighedens forskellighed i forhold til almindelige ophavsrettigheder.

Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret (WIPO) overvejer eventuelt at tage dette spørgsmål op i forbindelse med en kommende protokol til Bernerkonventionen - formodentlig i 1991.

38. Hvad angår beskyttelse af beslægtede rettigheder, er spredningsretten i Rom-konventionen udtrykkeligt ikke angivet som en af minimumsrettighederne til fordel for udøvende kunstnere, fonogramproducenter og radio- og fjernsynsforetagender. Den i nærværende direktivs artikel 7 hjemlede spredningsret vil imidlertid være omfattet af Rom-konventionens princip om national behandling (jf. artikel 2).

Beskyttelsen i henhold til Rom-konventionen er i andre henseender ringere end i henhold til direktivet, fordi Rom-konventionen ikke fastsætter minimumsrettigheder for udøvende kunstnere overhovedet og kun angiver "beskyttelse" som mål, uden samtidig at angive hvorledes dette mål skal gennemføres. Endvidere er filmproducenter ikke omfattet af Rom-konventionen.

Genève-Fonogramkonventionen fastsætter ikke minimumsrettigheder, men åbner mulighed for en lang række forskellige beskyttelsesforanstaltninger. Nederlandene, Belgien, Grækenland, Spanien og Portugal har endnu ikke tiltrådt Rom-konventionen. Nederlandene, Belgien, Grækenland, Portugal og Irland har endnu ikke tiltrådt Genève-Fonogramkonventionen.

- 11) Nødvendigheden af foranstaltninger på fællesskabsplan

39. Som det fremgår af ovenstående er der betydelige forskelle mellem medlemsstaternes lovgivninger på tre områder, nemlig vedrørende udlejningsrettigheder, udlånsrettigheder og beslægtede rettigheder. I mange tilfælde eksisterer der overhovedet ikke nogen form for beskyttelse af eller også er den utilstrækkelig i betragtning af den udbredte brug af værker, der er beskyttet af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder.

En harmonisering af retsbeskyttelsen på et højt niveau i hele Fællesskabet, således som foreskrevet i artikel 100A, stk. 3, i Fællesakten, er nødvendig som forudsætning for fjernelsen af de samt for samhandelsbarrierer, der skyldes forskelle i retsbeskyttelsen, samt for fjernelsen af den derved skabte konkurrencefordrejning.

Endvidere er en harmonisering af lovene på et højt beskyttelsesniveau inden for Fællesskabet nødvendigt for at undgå yderligere negative virkninger af en utilstrækkelig beskyttelse og for også at tage hensyn til den øgede brug af værker, således at der tilvejebringes økonomisk grundlag for fortsat skabende åndsarbejde inden for den europæiske kultur, der i høj grad er beskyttelsesværdig. Den europæiske kultur er meget bredspredt og har ikke alene krav på beskyttelse, men også krav på et højt beskyttelsesniveau for derved at bevare dens identitet.

40. Det er også på internationalt plan blevet erkendt, at udlejning og udlån af eksemplarer af værker - økonomisk set - udgør en stadig mere udbredt form for brug. WIPO har således indført en eneret til udlejning og - indtil videre som blot en option - en ret til offentligt udlån i det modeludkast vedrørende ophavsretlige spørgsmål¹²⁾, der for øjeblikket drøftes.

HARMONISERINGSLØSNINGEN

HARMONISERINGSLØSNINGEN

41. Den i direktivet valgte harmoniseringsløsning stemmer overens med det i Grønbogen foreslåede. Ligesom Grønbogen ikke tager sigte på en fuldstændig harmonisering af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder, men kun på en harmonisering på de områder, der i dag er af

12) Jf. f.eks. WIPO-Dok. CE/MPC/1/2-11: Committee of Experts on Model Provisions for Legislation in the Field of Copyright Law, Memorandum

særlig stor betydning, er dette direktiv ikke alene begrænset til kun to af de områder, der er omhandlet i Grønbogen, men går endvidere kun ud på en harmonisering i det omfang, det anses for absolut nødvendigt.

Det er således f.eks. ikke strengt nødvendigt specifikt at definere, hvad der forstås ved rettighedshavere og beskyttede værker, da den internationale lov, der er skabt ved konventioner på området, allerede indirekte har tilvejebragt en vis form for harmonisering. Selv de stater, der ønsker at indføre en national beskyttelse af beslægtede rettigheder, tager normalt udgangspunkt i de internationale konventioner på området.

Endvidere ville et forsøg på at definere begrebet "rettighedshaver" og begrebet "beskyttede værker" for hele Fællesskabet inden for rammerne af nærværende direktiv skabe uoverensstemmelser med medlemsstaternes nationale love. Dette skyldes primært det forhold, at spørgsmålet om rettighedshaver og beskyttede værker er relevant for hele lovgivningen om ophavsret og beslægtede rettigheder. Der kan derfor ikke gives en definition med henblik på specifikke rettigheder, uden at det vil have negative konsekvenser for hele retsbeskyttelsesordningen og for retspraksis. F.eks. vil en harmonisering af begrebet "rettighedshaver", dersom det skulle ske inden for rammerne af nærværende direktiv, resultere i en situation, hvor spørgsmålet om, hvem der er ophavsmand til en film - inden for en og samme medlemsstat - ville blive besvaret forskelligt afhængig af, hvilken rettighed - udlæjningsrettighed eller anden rettighed såsom udsendelsesrettighed - der gøres krav på.

I dette direktiv forsøger man generelt set så vidt muligt ikke at gøre indgreb i de ophavsretlige begreber, der eksisterer i de forskellige medlemsstaters nationale lovgivning. F.eks. gives der garanti for, at de udlæjnings- og udlånsrettigheder såvel som de spredningsrettigheder, der er hjemlet i kapitel II, kan gennemføres i de medlemsstater, der opererer med begrebet "droit de destination" samt i de medlemsstater, der opererer med spredningsrettigheder, der kan opbruges med konsumtion.

For at undgå, at der skabes nye handelshindringer via bestemmelserne i dette direktiv, har man heri indføjet de principper, som EF-Domstolen har udviklet i sin retspraksis med hensyn til den på EF-lovgivningen baserede EF-omfattende konsumtion af spredningsrettigheder.

RETSGRUNDLAGET

42. I sin Hvidbog om gennemførelse af det indre marked udtalte Kommissionen, at den havde til hensigt at udarbejde forslag til løsning af specifikke problemer af hastende karakter, der - som led i det indre markeds etablering - gør sig gældende i forbindelse med ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder. Kommissionen annoncerede, at den ville foreslå Rådet specifikke foranstaltninger med henblik på at harmonisere og forbedre beskyttelsen i medlemsstaterne og med henblik på at fjerne handelshindringer som følge af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder, eftersom markante forskelle mellem medlemsstaternes lovgivninger kan have negative indvirkninger på samhandelen inden for Fællesskabet, samt med henblik på at sikre industrien mulighed for at operere inden for Fællesskabet på hjemmemarkedsvilkår. Nærværende direktivforslag udgør derfor en del af Kommissionens program for gennemførelsen af det indre marked inden 31. december 1992.

Med henblik på gennemførelsen af det indre marked inden 31. december 1992 indeholder EØF-Traktatens artikel 100A, stk. 1, andet punktum, følgende bestemmelse som fravigelse fra artikel 100:

"Rådet, der træffer afgørelse med kvalificeret flertal på forslag af Kommissionen, i samarbejde med Europa-Parlamentet og efter høring af Det Økonomiske og Sociale Udvalg, vedtager de foranstaltninger med henblik på indbyrdes tilnærmelse af Medlemsstaternes ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser, der vedrører det indre markeds oprettelse og funktion."

I artikel 8A, stk. 2, defineres det indre marked som omfattende "et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital i overensstemmelse med bestemmelserne i denne Traktat".

43. Forskelle i retsreglerne med hensyn til udlejningsrettigheder, jf. kapitel I i direktivet, har en negativ indvirkning på det indre markeds funktion. I særdeleshed kan den frie udveksling af varer berøres. Hvis ophavsmænd og/eller indehavere af beslægtede rettigheder i en medlemsstat har eneret til at forbyde udløjning af f. eks. videokassetter, hvorimod en sådan eneret ikke består i en anden medlemsstat, kan dette medføre, at erhvervsdrivende mister interessen i

at eksportere til den første medlemsstat, fordi de frygter, at udnyttelse via udlejning vil blive forbudt dér. Dette gælder i hvert fald for produkter, der primært markedsføres via udlejning.

I en dom afsagt den 17. maj 1988 i sagen Warner Bros., Inc. m.fl./E. V. Christiansen¹³⁾ udtalte EF-Domstolen således følgende:

"Det må imidlertid konstateres, at videogrammer ikke blot omsættes ved salg, men i stigende omfang også ved udlejning til private, som er indehavere af videobåndoptagere. Muligheden for at forbyde udlejning i en medlemsstat kan derfor indvirke på handelen med videogrammer i denne stat og følgelig indirekte påvirke samhandelen inden for Fællesskabet med disse varer. En lovgivning som den, der ligger til grund for hovedsagen, må derfor i henhold til Domstolens faste praksis betragtes som en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion, som er forbudt i henhold til Traktatens artikel 30."

De bestemmelser, der henvises til, var den i henhold til dansk ophavsretslov hjemlede ret til for ophavsmanden til et musikalsk værk eller et filmværk at tillade eller forbyde udlejning af disse værker; rettighedshaveren i Danmark havde forbudt udlejning af de pågældende videokassetter i Danmark. I sit videre ræsonnement accepterede EF-Domstolen imidlertid, at udlejningsrettigheden var berettiget i henhold til EØF-Traktatens artikel 36. Ifølge EF-Domstolen gælder dette således uanset, at divergenser mellem medlemsstaternes lovgivninger vedrørende udlejningsrettigheder indirekte kan påvirke samhandelen inden for Fællesskabet. En harmonisering af medlemsstaternes lovbestemmelser vedrørende udlejningsrettigheder er derfor nødvendig af hensyn til det indre markeds funktion, navnlig med henblik på fri udveksling af varer og tjenesteydelser.

Endvidere vil en eneret til udlejning give rettighedshaveren mulighed for at udnytte sine produkter effektivt inden for forskellige markedssegmenter, samt skabe basis for nye udnyttelsesformer. Tillægges der en eneret til udlejning vil dette samtidig sikre indehaveren en større indtægt. I en medlemsstat, hvor der eksisterer en eneret til udlejning, vil konkurrencevilkårene således være bedre end i en medlemsstat, hvor

der ikke gælder en sådan eneret. Rettighedshaverne og dermed økonomien er som en konsekvens af den bedre retsbeskyttelse mere gunstigt stillede.

Direktivet sikrer en ensartet retsbeskyttelse for så vidt angår markedsføring af kulturprodukter via udløjning. Derved vil der blive skabt en ensartet retlig struktur, som industrien i hele Fællesskabet kan henholde sig til og basere sig på. Industrien vil således kunne operere inden for hele det indre EF-marked på hjemmemarkedsvilkår. Samtidig fastsættes beskyttelsen på et tilstrækkeligt højt niveau til at bevare og stimulere en sektor, der er mere og mere truet af en negativ markedsudvikling.

44. Udlån af medier på offentlige biblioteker er nært forbundet med udløjning, der finder sted fra kommercielle udløjningsforretninger. Udlån er en udnyttelse, der kan sammenlignes med udløjning. Den primære forskel er, at offentlige udlån generelt sker fra biblioteker, der finansieres og drives af det offentlige. Hertil kommer, at brugere af sådanne biblioteker - til forskel for brugere, der henvender sig til udløjningsforretninger - ikke skal betale vederlag eller i hvert fald kun et meget beskedent vederlag for denne brug.

For så vidt udløjningsforretninger og offentlige biblioteker leverer samme produkter, konkurrerer de med hinanden. I betragtning af de beskedne udlånsgebyrer skulle offentlige biblioteker generelt set være langt mere attraktive. Udviklingen af offentlige udlånsordninger i begyndelsen af dette århundrede medførte, at en lang række kommercielle bogudløjningsforretninger, der eksisterede på daværende tidspunkt, forsvandt. Da offentlige biblioteker i stadig større omfang udlåner ikke alene bøger men også andre medier, herunder navnlig grammofonplader og videogrammer, som hidtil primært har været udlejet via udløjningsforretninger, kan det ikke udelukkes, at en lignende udvikling for disse mediers vedkommende vil finde sted svarende til den, der tidligere skete på bogområdet.

Hvis man således kun regulerede spørgsmålet om udløjning, men ikke spørgsmålet om udlån, ville en sådan lovgivning blive uden effekt, fordi udløjning i praksis så ville blive erstattet af udlån. Da offentlige bibliotekers virksomhed - netop på grund af selve karakteren heraf - endvidere har en mere udtalt kulturel dimension end de kommercielle udløjningsforretninger, vil en regulering af kun udløjnings-

rettigheder i urimeligt omfang ske til økonomisk skade for de skabere, der frembringer særligt værdifulde kulturprodukter, ligesom service-niveauet med hensyn til sådanne produkter også ville blive forringet. Udlæjningsrettigheder og udlånsrettigheder kan således ikke behandles isoleret fra hinanden.

Endvidere medfører den omstændighed, at ret til offentligt udlån i dag kun eksisterer i fire medlemsstater, at der skabes konkurrencefordrejninger mellem ophavsmænd og indehavere af beslægtede rettigheder fra forskellige medlemsstater. Der må i princippet skabes ensartede økonomiske og sociale vilkår for ophavsmænd og indehavere af beslægtede rettigheder. I et indre marked kan det ikke accepteres, at ophavsmænd og indehavere af beslægtede rettigheder oppebærer vederlag for brug af deres værker eller for deres præstationer i en del af markedet, f.eks. i en enkelt medlemsstat, hvorved de således sikres et vist økonomisk grundlag for frembringelse af nye åndsværker, mens dette ikke er tilfældet i en anden del af det indre marked.

45. Bestemmelserne i dette direktivs kapitel II er også baseret på EØF-Traktatens artikel 100A. Forskelle med hensyn til medlemsstaternes retsbeskyttelse af beslægtede rettigheder, og herunder navnlig en utilstrækkelig retsbeskyttelse, indvirker negativt på det indre markeds funktion og fører til skabelse af betydelig konkurrencefordrejning. Forskelligt beskyttelsesniveau, og herunder navnlig den i visse medlemsstater ikke eksisterende retsbeskyttelse, bidrager til at fremme piratvirksomhed og skader industrien i et omfang, der ikke kan accepteres.

Kulturgoder, herunder navnlig ophavsretligt beskyttede værker samt kunstneriske præstationer, der f.eks. er optaget på grammofonplader og videogrammer, skal retsbeskyttes, hvis dette produktmarked overhovedet skal udvikles. Udøvende kunstnere skal - på grund af de intellektuelle rettigheders sårbare karakter og som følge af alle de forskellige muligheder for udnyttelse af optagelser af deres kunstneriske optræden - beskyttes og derved navnlig sikres et økonomisk grundlag for frembringelse af nye kulturværker. Fonogram- og videogramproducenter skal sikres en sådan beskyttelse for så vidt angår deres økonomiske og tekniske indsats, således at de hermed får mulighed for at afskrive deres ofte meget store investeringer.

Nødvendigheden af en sådan beskyttelse afspejles i EF-Domstolens retspraksis, hvor det erkendes, at den intellektuelle ejendomsret er beskyttelsesværdig i henhold til EØF-Traktatens artikel 36. Hvis Fællesskabet skal realisere gennemførelsen af det indre marked, må det i hvert fald sikres, at udøvende kunstnere, fonogramproducenter, filmproducenter samt radio- og fjernsynsforetagender tillægges ejendomsret til deres produkter, hvilket er en forudsætning for at udvikle et marked herfor, således som det i øvrigt også allerede er tilfældet for så vidt angår ophavsmænd inden for Fællesskabet.

Direktivet vil medføre, at der indføres optagelses-, reproduktions- og spredningsrettigheder til fordel for den nævnte kategori af rettighedshavere i samtlige medlemsstater og dermed bidrage til skabelsen af de grundlæggende betingelser for det indre markeds funktion. Endvidere vil direktivet resultere i en fjernelse af de eksisterende konkurrencefordrejninger, der skyldes fundamentale forskelle mellem de nationale beskyttelsesforanstaltninger.

46. Ud over en harmonisering af visse grundlæggende rettigheder til fordel for indehavere af beslægtede rettigheder er det også nødvendigt at fastlægge en ensartet varighed af disse rettigheder inden for Fællesskabet. Grunden hertil er, at de eksisterende beskyttelsesperioder i henhold til medlemsstaternes bestemmelser vedrørende navnlig beslægtede rettigheder i høj grad divergerer indbyrdes, hvilket ikke alene medfører en uacceptabel konkurrencefordrejning men også en betydelig begrænsning af den frie udveksling af varer.

Man kan således f.eks. tænke sig en situation, hvor et fonogram, der er blevet lovligt fremstillet efter udløbet af den relevante beskyttelsesperiode i en medlemsstat, ikke kan eksporteres til en anden medlemsstat uden rettighedshaverens samtykke, hvis beskyttelsesperioden i det land, hvortil der eksporteres, endnu ikke er udløbet. Endvidere skaber forskelle i beskyttelsens omfang og varighed uensartede konkurrencevilkår inden for Fællesskabet. EF-Domstolen har i en dom afsagt den 24. januar 1989¹⁴⁾ (EMI Electrola GmbH mod Patricia Im- & Exportverwaltungsgesellschaft mbH m.fl.) udtalt, at eventuelle begrænsninger i samhandelen på grund af forskellige beskyttelsesperioder, er berettigede i henhold til EØF-Traktatens artikel 36.

14) Sag nr. 341/87.

I det følgende citat fra ovennævnte dom antydes det over for Fællesskabet, at det er nødvendigt med en lovharmonisering:

"I den forbindelse må det fastslås, at det på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin, som er karakteriseret ved, at der ikke er sket en harmonisering eller indbyrdes tilnærmelse af lovgivningerne om beskyttelse af ejendomsretten til litterære og kunstneriske værker, tilkommer de lovgivende myndigheder i medlemsstaterne at fastsætte betingelserne for og den nærmere udformning af denne beskyttelse".

Kommissionen har i et svar på en skriftlig forespørgsel fra Europa-Parlamentet meddelt, at den har til hensigt at iværksætte en harmonisering af beskyttelsesperioderne først med hensyn til den beskyttelse af beslægtede rettigheder, der ydes i medlemsstaterne, fordi beslægtede rettigheder i så henseende behandles mere forskelligt end i medlemsstaternes love om ophavsrettigheder¹⁵⁾. Vedrørende dette spørgsmål skal der derfor forelægges et yderligere harmoniseringsforslag.

Ved udarbejdelsen af nærværende direktiv har Kommissionen taget hensyn til kravene i EØF-Traktatens artikel 8C og konkluderet, at det ikke på dette stadium var berettiget at fastsætte særlige bestemmelser eller undtagelser.

¹⁵⁾ Skriftlig forespørgsel nr. 1479/88.

DEL 2 : BEMÆRKNINGER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSER

KAPITEL I (UDLEJNINGS- OG UDLÅNSRETTIGHEDER)

Artikel 1: Harmoniseringens genstand

- 1.1 Bestemmelsen i stk. 1 vedrører selve karakteren af udlejnings- og udlånsrettigheder: der er ikke blot tale om en lovfæstet ret til vederlag for udlejning og udlån, men også en eneret, dvs. en ret, hvorefter rettighedshaveren enten kan forbyde tredjemand at udleje eller udlåne rettighedshaverens værk eller kan tillade udlejning og udlån mod eller uden betaling af vederlag.

For så vidt angår udlånsrettigheder, indeholder artikel 4 imidlertid en bestemmelse, hvorefter der kan gøres indskrænkninger i eneretten til udlån for derved at tage hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende i forbindelse med offentligt udlån. Udlånsrettens karakter omtales derfor nærmere i forbindelse med bemærkningerne til artikel 4.

Spørgsmålet om, hvem udlejnings- og udlånsretten skal tilkomme, samt spørgsmålet om, hvilke former for værker der er genstand for denne ret, er udelukkende omhandlet i artikel 2, hvortil artikel 1, stk. 1, henviser.

En rets karakter af enerettighed omfatter ikke kun de traditionelle udnyttelsesrettigheder i forbindelse med ophavsret i almindelighed, men er også det mest effektive beskyttelsesmiddel, når der specielt er tale om udlejning. Udlejning ville - dersom der ikke var mulighed for at forbyde noget sådant, f.eks. på fonogramområdet - resultere i en udbredt kopiering af fonogrammer, og således medføre en tilsvarende nedgang i salget.

I Tyskland (hvor der for hvert solgt eksemplar af et værk udlejes 50 eksemplarer af værket) viser de praktiske erfaringer, at end ikke en ret til vederlag vil være tilstrækkelig til at kompensere det tab i salgsindtægter, der skyldes udlejning og kopiering. Derfor vil fonogramproducenter - hvis amortiseringen af investeringen i det lange løb bliver stadig vanskeligere som følge af en sådan omfattende brug, for hvilken der ikke betales rimeligt vederlag - i stadig højere grad koncentrere

sig om lovende musik og de mest succesrige musikere, hvorved repertoire af forskellige værker vil blive indsnævret til skade for såvel forbrugere som for de unge og endnu ukendte musikere og komponister.

Endvidere giver eneretten den berettigede person en forhandlingsposition, der er nødvendig, dersom rettighedshaveren skal have mulighed for under forhandlinger om meddelelse af licens at opnå rimelige royalties. En lovfæstet ret til vederlag vil derimod normalt forhale forhandlingerne og resultere i ret beskedne royalties, samtidig med at fortsat brug uhindret kan finde sted.

- 1.2 I stk. 2 defineres, hvad der i dette direktiv forstås ved "udlejning". Udlejning defineres som værende forskellig fra det forhold, at værket stilles til rådighed for et ubegrænset tidsrum, og som værende forskellig fra udlån.

Ved udtrykket "for et begrænset tidsrum" forstås, at værket skal tilbageleveres inden for en bestemt frist. Dette er forskelligt fra f.eks. salg eller gaveoverdragelse, hvor produktet stilles til rådighed for et ubegrænset tidsrum. Definitionen omfatter også handlinger, hvor bestemmelserne i artikel 1 omgås eller forsøges omgået ved f.eks. salg med genkøbsoption til en pris, der er lavere end salgsprisen, og hvorved man derved opnår det samme resultat som ved udlejning.

Med henblik på at definere forskellen mellem udlejning og udlån fastslås det i det foreslåede direktiv, at den handling, hvorved et værk stilles til rådighed, skal finde sted "i kommercielt øjemed". Det er nødvendigt at sondre mellem udlejning og udlån, eftersom henholdsvis udlejning og udlån behandles forskelligt i direktivet, idet den i artikel 4 hjemlede mulighed for undtagelse kun gælder udlån. Ved udtrykket "i kommercielt øjemed" forstås, at den handling, hvorved et værk gøres tilgængeligt, tjener udlejningsforetagendets økonomiske interesser. De vigtigste eksempler på "udlejning" af den i artikel 1, stk. 2, nævnte art er såkaldte videoshops' udlejning af videokassetter og fonogrammer.

Den i stk. 2 indeholdte definition på udlejning gælder med forbehold af bestemmelsen i stk. 3. Der tænkes her navnlig på den passus i stk. 3, hvorefter den handling, hvorved et værk stilles til rådighed med henblik på brug, ikke ved udlån sker i "direkte kommercielt øjemed". Når et værk således stilles til rådighed med henblik på brug, men kun i indirekte kommercielt øjemed, er der hermed tale om udlån og ikke udlejning.

Dette gælder offentligt udlån, der sker fra biblioteker, der drives eller sponsoreres af offentlige eller private foretagender. Sådanne biblioteker findes ikke i alle medlemsstaterne. Der er hovedsagelig tale om større forretningsforetagenders biblioteker. Disse biblioteker er normalt kun tilgængelige for foretagendets egne ansatte på bestemte tidspunkter af dagen, medens bibliotekerne på andre tidspunkter - ligesom f.eks. offentlige lokale biblioteker - er tilgængelige for den almindelige offentlighed. I det omfang sådanne bibliotekers virksomhed kan ligestilles med offentlige bibliotekers virksomhed, er der derfor ikke nogen grund til, at de behandles forskelligt.

Udlejning til forskel fra udlån omfatter således enhver handling, hvor et værk - i direkte kommercielt øjemed - stilles til rådighed med henblik på brug.

Udlejning til forskel fra udlån kunne også defineres som en handling, hvorved et værk stilles til rådighed mod betaling, og altså ikke gratis. Men man har ikke valgt denne definition. Det skyldes, at offentlige biblioteker i medlemsstaterne i mange tilfælde afkræver deres brugere et mindre gebyr - enten et årligt gebyr eller navnlig for udlån af videokassetter, grammofonplader og lydbånd, et gebyr for hvert enkelt udlån. De stiller altså mediet til rådighed med henblik på brug mod betaling. Hvis man definerede henholdsvis begrebet "udlejning" og begrebet "udlån" på grundlag af kriteriet "mod betaling/gratis", ville offentlige biblioteker "udleje", således at den i artikel 4 hjemlede mulighed for indskrænkning i eneretten ikke finder anvendelse, uagtet at denne undtagelsesbestemmelse netop er dikteret af de offentlige bibliotekers særlige karakter.

Da offentlige biblioteker således ikke driver virksomhed i direkte kommercielt øjemed, dvs. at de ikke ved deres udlånsvirksomhed direkte forfølger egne økonomiske interesser, og i det omfang deres gebyrer navnlig ikke overstiger de administrative omkostninger, er deres virksomhed ikke omfattet af definitionen på udlejning.

Udlejning i henhold til stk. 2 refererer sig altid til udlejning af kun fysiske genstande; dette følger allerede af bestemmelsen i artikel 2, stk. 1. Når et værk således stilles til rådighed, f.eks. en film, via elektronisk datatransmission (downloading), er forholdet således ikke omfattet af nærværende direktiv.

Man kan forestille sig, at på et eller andet tidspunkt i fremtiden vil f.eks. videofilm ikke længere udlejes på kassetter, men i stedet fremsendes elektronisk til gengivelse på en skærm i private hjem.

En sådan form for ophavsretlig udnyttelse betragtes i de fleste medlemsstater som værende en offentlig fremførelse, dvs. en form for immateriel udnyttelse; men dette spørgsmål er endnu ikke blevet løst ensartet i medlemsstaterne. Hvis dette specifikke tilfælde af immateriel ophavsretlig udnyttelse - der kun udgør et enkelt aspekt af retten til offentlig fremførelse og kun et enkelt aspekt af ophavsretlige spørgsmål vedrørende elektronisk datatransmission - udtrykkeligt medtages i nærværende direktiv, vil der i de enkelte medlemsstaters nationale ophavsretslov blive skabt uønskede uoverensstemmelser. Handlinger, hvorved et værk stilles til rådighed via elektronisk datatransmission, er derfor blevet udelukket fra direktivets anvendelsesområde.

- 1.3 I stk. 3 defineres begrebet "udlån". Hvad angår den første del af definitionen, dog bortset fra ordene "i ikke direkte kommercielt øjemed", henvises der til bemærkningerne til stk. 2.

I henhold til definitionen, skal der være tale om udlån, "der sker via offentligt tilgængelige institutioner"; den efterfølgende specificering består af en række eksempler, dvs. opregningen er ikke udtømmende. Den vigtigste kategori af institutioner, der er tilgængelige for offentligheden, er de almindelige offentlige biblioteker, som for hovedpartens vedkommende - men ikke altid - drives af en lokal eller regional myndighed.

Termen "institution" er anvendt i meget generel og bred betydning. Navnlig er institutionernes organisationsform irrelevant. Men der skal under alle omstændigheder være tale om en institution, hvor originalværker, eksemplarer af værker eller de i artikel 2, stk. 1, nævnte former for værker samles systematisk og stilles til rådighed for brugerne. Institutionerne kan have samlinger omfattende et hvilket som helst medie eller endog samlinger, der kun indeholder bestemte former for medier såsom bøger, kunstværker eller fono- og videogrammer.

Endvidere skal institutionerne være "offentligt tilgængelige". Begrebet "tilgængelige" i denne kontekst er ikke ensbetydende med, at institutionens service skal være gratis.

Begrebet "offentligt" skal forstås i meget bred forstand: kun institutioner, der udelukkende udlåner til en begrænset kategori af personer, der enten er knyttet personligt til hinanden i kraft af gensidige relationer eller personligt knyttet til det foretagende, der driver biblioteket, skal betragtes som være ikke-tilgængelige for offentligheden. Selv ikke i det tilfælde, hvor f.eks. universitetsinstitutters biblioteker kun er tilgængelige for en bestemt gruppe af studenter, vil der i de fleste tilfælde ikke være tale om sådanne personlige indbyrdes relationer, hvorfor biblioteker af denne art også generelt - med henblik på udlånsrettigheder efter dette direktiv - må betragtes som værende tilgængelige for offentligheden.

- 1.4 Stk. 4 er blevet indføjet af præcisionshensyn: I visse medlemsstater eksisterer der en eneret til spredning, der "konsumeres" i relation til f.eks. bestemte eksemplarer af et værk, når de pågældende eksemplarer første gang bringes i omsætning. Som et resultat heraf vil enhver videre spredning, der finder sted efter den første markedsføring i form af salg ikke længere være omfattet af ophavsmandens eneret. Formålet med bestemmelsen i stk. 4 er at præcisere, at udlejnings- og udlånsrettigheder ikke må berøres af den konsumtion af spredningsretten, der er hjemlet i visse medlemsstaters lovgivning, således at henholdsvis udlejnings- og udlånsrettighederne fortsat består selv efter den første markedsføring af f.eks. et eksemplar af et værk.

Direktivet giver mulighed for mange forskellige løsninger med hensyn til, hvilken lovteknik, der kan bringes i anvendelse med henblik på at gennemføre udlejnings- og udlånsrettighederne.

Således kan f.eks. de medlemsstater, hvori man opererer med det ophavsretlige begreb "droit de destination" - et begreb, der indbefatter en eneret til udlejning og udlån - enten sikre, at denne udlejnings- og udlånsret også gennemføres i praksis eller - med henblik på en præcisering - indføje en udtrykkelig bestemmelse herom i deres lovgivning.

De medlemsstater, der hjemler en spredningsret, kan f.eks. udtrykkeligt undtage udlejnings- og udlånsretten fra princippet om konsumtion af spredningsretten. Nævnte medlemsstater kan også i stedet definere spredningsretten snævert, således at den f.eks. kun omfatter den første markedsføring af kopier (dvs. handlinger, hvorved et værk stilles til rådighed for et ubegrænset tidsrum) og samtidig indføre en særskilt

udlejnings- og udlånsret (omfattende handlinger hvorved et værk stilles til rådighed for et begrænset tidsrum).

Ved "originalværker, eksemplarer af værker eller andre former for værker", jf. stk. 4, forstås ophavsretligt beskyttede originalværker og eksemplarer heraf samt de i artikel 2, stk. 2, nævnte former for værker, der omfatter optagelser af udøvende kunstners optræden, fonogrammer, billedoptagelser samt billed- og lydoptagelser.

Artikel 2: Første rettighedshaver samt værker, der er genstand for udløjnings- og udlånsrettigheder.

2.1/

2.1.1 Hverken "rettighedshavere" eller "værker", der er genstand for udløjnings- og udlånsrettigheder i henhold til artikel 2, stk. 1, er defineret nærmere (se dog bemærkningerne i forbindelse med filmproducenter, jf. nedenfor under punkt 2.2). De anvendte begreber er grundlæggende begreber inden for ophavsret og hermed beslægtede rettigheder og er - i vidt omfang - via Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (Bernerkonventionen) samt via Rom-konventionen om beskyttelse af udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsprogrammer, blevet gjort til genstand for en indirekte harmonisering af de fleste medlemsstaters lovgivning.

Med henblik på anvendelsen af nærværende direktiv er der henvist til Bernerkonventionen og Rom-konventionen, eftersom de i artikel 2, stk. 1, anvendte begreber med hensyn til rettighedshavere og værker, der er genstand for udløjnings- og udlånsrettigheder, skal fortolkes i overensstemmelse med disse konventioner. Således er f.eks. en skaber af et værk ophavsmand i henhold til artikel 2 i Bernerkonventionen. I det omfang medlemsstaternes nationale lovgivning er i overensstemmelse med ovennævnte konventioner omfatter denne henvisning til den ved konventionerne skabte lov derfor også en henvisning til national lovgivning.

En detaljeret definition af de anvendte begreber er ikke alene uhensigtsmæssig inden for rammerne af nærværende direktiv, men kan også medføre mange negative konsekvenser. Hvis man inden for rammerne af et direktiv, der kun tager sigte på at harmonisere visse specifikke rettigheder, fastsætter bestemmelser vedrørende de meget generelle spørgsmål, der er relevante for alle rettigheder, dvs. spørgsmålet om, hvem der er rettighedshaver, og hvad der er genstand for beskyttelse,

vii dette få uheldige konsekvenser for medlemsstaternes nationale ophavsretlovgivninger.

Således vil f.eks. spørgsmålet om, hvorvidt en musikalsk komposition har nået den fornødne grad af originalitet, blive besvaret forskelligt i de nationale love, alt afhængig af hvorvidt der er tale om udlejnings- og udlånsrettigheder eller anden rettighed. Ligeledes vil spørgsmålet om, hvem der skal betragtes som værende den egentlige rettighedshaver, når ophavsmanden står i et ansættelsesforhold (er det da ophavsmanden eller arbejdsgiveren), blive besvaret forskelligt inden for de nationale lovgivninger - også her afhængigt af, hvorvidt der er tale om udlejnings- og udlånsrettigheder eller anden form for rettighed.

Spørgsmålet om ejendomsret og genstanden for beskyttelsen bør således ikke harmoniseres for en bestemt rettigheds vedkommende, men bør løses ensartet, dvs. med henblik på alle nationale ophavsretsbestemmelser.

2.1.2 Hvad angår filmværker gør der sig her særlige problemer gældende, der skal omtales nærmere. På filmområdet løses navnlig spørgsmålet om, hvem der er rettighedshaver og hvad, der er genstand for beskyttelse, meget forskelligt i medlemsstaterne. Endvidere har de begreber, der benyttes på filmområdet, forskelligartet indhold.

2.1.2.1 Begrebet "ophavsmand til en film" omfatter i de fleste medlemsstater kun de fysiske personer, der har bidraget til produktionen af en film. Også spørgsmålet om, hvem der kan anses som værende ophavsmand til en film (filminstruktøren, manuskriptforfatteren m.v.) besvares forskelligt i medlemsstaterne

Forskellige retsbegreber, såsom en lovformodning om overdragelse af rettighederne til producenten vil - set ud fra et økonomisk synspunkt - stort set føre til samme resultat som inden for retssystemer, der kun beskytter filmproducenten.

I visse medlemsstater inden for denne gruppe inddrømmes der ud over denne beskyttelse af ophavsmanden til en film også en specifik beskyttelse af beslægtede rettigheder til fordel for filmproducenter.

Begrebet "ophavsmand til en film" anvendes i andre medlemsstater med henblik på at definere, hvem der er filmproducenten. I disse lande

Indrømmes filmproducenten kun en såkaldt "copyright"-beskyttelse. Fysiske personer, som har frembragt kreative bidrag til en film, såsom filminstruktører og manuskriptforfattere, indrømmes derimod ingen beskyttelse eller i hvert fald kun en meget beskedent.

Spørgsmålet om, hvem der er ophavsmand til en film, er et generelt ophavsretligt problem, der af ovennævnte grunde ikke kan besvares forskelligt for de enkelte rettigheder, og som derfor ikke kan reguleres inden for rammerne af nærværende direktiv, uden at dette kommer til at skabe uacceptable uoverensstemmelser med de enkelte EF-landes nationale ordning. Dette spørgsmål må derfor fortsat reguleres i henhold til national lovgivning med henblik på nærværende direktiv.

I artikel 2, stk. 1, angives ophavsmanden til et værk samt producenten af en optagelse af et filmværk eller levende billeder. Dette indebærer altså for den anden gruppe af medlemsstaters vedkommende, at udlejnings- og udlånsrettigheder i disse lande tilkommer de fysiske personer, der i overensstemmelse med national lovgivning anses som ophavsmand til en film, samt tillige producenterne af en film som led i en beskyttelse af beslægtede rettigheder.

Filmproducenter som sådanne tillægges endnu ikke i samtlige medlemsstater nogen egentlig ret. Men kapitel I skal ses sammenholdt med kapitel II, der har til formål at harmonisere de grundlæggende reproduktions- og spredningsrettigheder, der bl.a. skal gælde til fordel for filmproducenter. Det står medlemsstaterne frit for at tillægge denne gruppe af rettighedshavere yderligere rettigheder.

Ud fra de seneste ændringer, der har fundet sted i EF-landenes ophavslovgivning kan man dog konstatere en tendens i retning af at tillægge filmproducenter selvstændige rettigheder. Denne tendens følges, fordi filmproducenters indsats kan sammenlignes med navnlig fonogramproducenters indsats. Hertil kommer, at den kontraktmæssige situation i praksis har mange lighedspunkter: Medens fonogramproducenter i vidt omfang lader ophavsmand og udøvende kunstnere overdrage deres rettigheder, gælder der for filmproducenternes vedkommende en generel formodning om, at de uden videre har fået overdraget rettighederne.

En sådan formodning er for det meste af begrænset rækkevidde. Endvidere kan det ikke udelukkes, at stærke organisationer til varetagelse af ophavsmands og udøvende kunstners interesser på et eller andet

tidspunkt vil gøre sig gældende på filmområdet, og at de vil udvirke, at den retlige formodning for overdragelse af rettigheder begrænses i praksis, således at filmproducenter i højere grad end hidtil må forlade sig på en selvstændig beslægtet rettighed.

For den anden gruppe af medlemsstater indebærer den i artikel 2, stk. 1, implicitte henvisning til den nationale lovgivning for så vidt angår definitioner, at kun producenten i henhold til national lovgivning (han benævnes som oftest "ophavsmanden") er indehaver af udlejnings- og udlåningsrettighederne. Selv om også en beskyttelse af skabere af et værk, såsom filminstruktører, er ønskelig - og rent faktisk er blevet gennemført i henhold til bestemmelserne i sektion 77 i den engelske Copyright Act af 1988 - kan en sådan beskyttelse ikke harmoniseres inden for rammerne af nærværende direktiv, fordi der her er tale om et generelt ophavsretligt problem.

2.1.2.2 Da Rom-konventionen ikke omfatter beskyttelse af filmproducenter og derfor ikke definerer begrebet "filmproducent", således at man ikke - til forskel for udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsforetagender - kan basere sig på en sådan international anerkendt definition, er filmproducenter blevet defineret mere specifikt i artikel 2, stk. 1, nemlig som værende "producent af den første optagelse af et filmværk eller levende billeder". Hvad angår filmværker, forstås her film, der har den grad af originalitet, der kræves i henhold til national lovgivning, hvorimod en sådan grad af originalitet ikke gør sig gældende for levende billeder.

Begrænsningen "den første optagelse" er indføjet i overensstemmelse med den i Rom-konventionen givne definition på en fremstiller af fonogrammer, som kun omfattende fremstillere af den første lydoptagelse (jf. artikel 3, litra c), i Rom-konventionen). Med denne præcisering opnås det, at navnlig fremstillere af blot kopier af film udelukkes fra beskyttelsen. Dette gælder f.eks. også for så vidt angår kopier, der er lavet af biografilm, og som er tilpasset med henblik på videospredning. Den underliggende filosofi, hvorefter en sådan aktivitet ikke anses for tilstrækkelig beskyttelsesværdig, fremgår f.eks. også af sektion 5 (2) i den engelske Copyright Act af 1988.

Det synes ikke hensigtsmæssigt med en mere specificeret definition på begrebet "filmproducent", fordi en sådan definition ville skabe problemer i relation til de eksisterende nationale lovgivninger.

Endvidere er en sådan definition ikke nødvendig med henblik på en harmonisering inden for rammerne af nærværende direktiv, eftersom der allerede består en vis grundlæggende konsensus vedrørende dette begreb i medlemsstaterne. Nogle af de vigtigste kriterier, der er bestemmende for, om der er tale om en filmproducent, er følgende elementer: organisation, påtagelse af økonomiske risici samt finansiering- og kontraktsansvar.

- 3.1.2.3 Ved begreberne "billedoptagelser" og "lyd- og billedoptagelser" (videogrammer), der anvendes i nærværende direktiv og i begrundelsen, forstås medier med henblik på gentagen reproduktion af sekvenser af billeder samt af sekvenser af lyd og billede.
- 2.1.3 Stk. 1 omfatter alle hovedgrupper af rettighedshavere, hvis værker og beskyttede produkter udlejes og udlånes. Selv om f.eks. fonogrammer og videogrammer generelt markedsføres - eller i hvert fald forberedes til markedsføring - af producenterne, er der ikke nogen rimelig grund til ikke at tillægge ophavsmænd til værker samt udøvende kunstnere en selvstændig udlejnings- og udlånsret, da deres personlige indsats er af altafgørende betydning for et fonograms eller et videograms succes hos forbrugerne.

Det ville være uheldigt, om man - til forskel fra producenterne - ignorerer skabere og udøvende kunstnere, hvis indsats netop er af afgørende betydning for den kulturelle "produktion" inden for Fællesskabet, fordi de - om man så at sige - "leverer" selve "indholdet" på de værbærende medier. Endvidere tager den moderne copyright altid sigte på at tilvejebringe en balance mellem forskellige kategorier af rettighedshavere, og dette skal principielt ikke anfægtes til skade for skabende og udøvende kunstnere.

Anerkendelsen af udlejnings- og udlånsrettigheder - særlig til fordel for ophavsmænd og udøvende kunstnere - er endvidere i overensstemmelse med Verdenserklæringen om Menneskerettigheder, der er undertegnet af samtlige medlemsstater, og som i henhold til erklæringens artikel 27 udtrykkeligt sikrer ophavsmænd intellektuel ejendomsret til deres værker.

En eventuel frygt for, at næsten uløselige interessekonflikter vil opstå i praksis, hvis hver af bidragsyderne - f.eks. fonogramproducenten, komponisten og den udøvende kunstner - tillægges en selvstændig ret til at forbyde udlejning og udlån, har ikke holdepunkter i de faktiske

forhold. Denne situation opstå hver dag i forbindelse med andre rettigheder, såsom reproduktionsrettigheder, og giver ikke på grund af en fast etableret kontraktmæssig praksis anledning til reelle problemer. På samme måde som det med rimelighed kan forventes, at producenten erhverver produktionsrettigheder fra ophavsmanden og den udøvende kunstner, kan man ligeledes gå ud fra, at producenten f.eks. også erhverver udlejningsrettigheder - det være sig fra ophavsmanden eller den udøvende kunstner selv eller fra det opkrævningselskab, til hvem den pågældende har overdraget deres rettigheder.

Der er ikke noget, der tyder på, at producenter i urimeligt omfang vil blive afskåret fra at udnytte et værk ved udlejning eller udlån. Hvis de ønsker at forbyde, at tredjemand udlejer deres værk, kan de gøre noget sådant i henhold til deres selvstændige rettigheder. Dette skyldes det forhold, at selv om ophavsmanden eller den udøvende kunstner tillader en tredjemand ret til udlejning, så vil en licens stadig kun være gyldig, hvis alle involverede parter samtykker som led i deres respektive rettigheder.

Hvis derimod producenter ønsker at tillade udlejning, skal de erhverve rettighederne fra de involverede ophavsmænd og udøvende kunstnere. Dette vil normalt ikke være vanskeligt for dem, da de generelt står i en stærk forhandlingsposition. Selv om en udøvende kunstner f.eks. rent undtagelsesvis kan bevare og nægte at overdrage sine udlejnings- og udlånsrettigheder til en producent, er dette blot et udslag af de almindelige regler, der gælder inden for markedsøkonomi.

Men den udøvende kunstner har som regel også selv interesse i, at hans værk udnyttes ved udlejning. Han vil således normalt i egen interesse overdrage sine rettigheder. Hvis han overdrager sine rettigheder til en producent, der betaler ham et større vederlag, er der blot tale om en klassisk situation med sund konkurrence mellem flere forskellige producenter.

- 2.1.4 Stk. 1 er affattet på en sådan måde, at medlemsstaterne ikke er afskåret fra at lade udlejnings- og udlånsretten udvide til også at omfatte andre kategorier af personer, der er indehavere af beslægtede rettigheder, såsom indehavere af en ret til fotografier. Herved tages der hensyn til de særlige forhold, der måtte gøre sig gældende på medlemsstaternes ophavsretlige område, således at der ikke dermed skabes uoverensstemmelser inden for den nationale lovgivning. Da de pågældende tilfælde er af

mindre økonomisk betydning for så vidt angår udlejning og udlån, er der ikke tale om, at harmoniseringen dermed trues.

- 2.2 Den i stk. 2 indeholdte bestemmelse, hvorefter bygningsværker ikke kan gøre til genstand for udlejnings- og udlånsrettigheder, skyldes hovedsagelig sociale hensyn. Navnlige skal en arkitekt ikke have mulighed for at forbyde, at en ejer af en bygning udlejer en bolig. Endvidere har en arkitekt ikke en berettiget interesse i udlejningsrettigheder, da han ved, at bygningen vil blive benyttet til et bestemt formål - det være sig af ejeren eller af lejeren - og han kan tage hensyn hertil i forbindelse med den første udnyttelse af hans værk.

Brugskunst indrømmes generelt en mindre omfattende beskyttelse end den, der gælder for andre værker. For eksempel gælder der således ikke normalt en såkaldt "droit de suite" for brugskunst. Brugskunst kan ligeledes udelukkes fra beskyttelse i form af udlejnings- og udlånsrettigheder, som ikke er af fundamental betydning for brugskunst. Ud fra et ønske om at sikre en rimelig balance mellem almenhedens interesser og rettighedshavernes interesser er der også andre tilfælde, der ligger tæt på de i stk. 2 nævnte, der udelukkes fra dette direktivs anvendelsesområde. Direktivet skal således ikke omfatte tilfælde, hvor udlejning af det beskyttede værk er af mindre betydning, såsom når der er tale om kunstværker, der kun "udlejes" som led i et hotelværelses indretning.

I stk. 2 har man med vilje ikke - fra den i stk. 1 hjemlede beskyttelse - undtaget ophavsretlige værker, der er inkorporeret i bøger eller andet trykt medium, selv om dette kunne tænkes i forbindelse med udlejning. Selv om bøger ikke i dag udlejes i samme omfang som fonogrammer og videogrammer, er der i hvert fald i visse tilfælde en stadig mere udbredt tendens i retning af kommerciel udlejning af bøger. Da de offentlige bibliotekers udlån ikke dækker hele udbuddet af bøger skabes der herved en stadig større niche, der kommer de kommercielle udlejningsbiblioteker til gode.

De offentlige biblioteker lider i stadig højere grad under beskæringerne i de offentlige udgifter. Samtidig stiger antallet af nye bogudgivelser. Hertil kommer, at offentlige biblioteker anvender en stadig større del af deres budget til indkøb af fonogrammer og videogrammer for derved at tiltrække brugere. De har således større vanskelighed ved at stille hele det udvalg af bøger, der findes på markedet, til rådighed.

Derfor opstår det - navnlig for så vidt angår en særlig type bøger, som sjældent tilbydes af de offentlige biblioteker - et vakuum på bogmarkedet til fordel for kommercielle udløjningsbiblioteker.

Endvidere vil nye bøger ofte først efter et vist tidsrum efter udgivelsen blive stillet til rådighed for udlån på offentlige biblioteker, og samtidig stiger efterspørgslen efter de senest udgivne bøger fortsat som en konsekvens af den ændrede og ofte meget aggressive markedsføring af bøger (f.eks. bøger, der udgives i tilslutning til en film).

Da de offentlige biblioteker generelt set har vanskeligt ved at efterkomme denne efterspørgsel, er der et spillerum for kommercielle udløjningsbiblioteker - og dette navnlig, eftersom det stadig er mere fordelagtigt for forbrugeren at leje en bog frem for at købe den.

Selv om bøger i dag kun i begrænset omfang gøres til genstand for udløjning, ville det være uhensigtsmæssigt, om man kun tillagde ophavsmænd udløjningsrettigheder med hensyn til lydoptagelser eller videogrammer, men ikke med hensyn til bøger, eftersom udløjning af disse også er en ophavsretlig udnyttelse. Dette ville endvidere medføre diskrimination til skade for forfattere og andre ophavsmænd - til forskel fra producenter - og ville ikke stemme overens med den almindelige retsfølelse.

På det ophavsretlige område er endvidere enhver form for udnyttelse, såsom udløjning, i princippet omfattet, og der sondres ikke - medmindre det er strengt nødvendigt - alt efter de forskellige former for værkberende medier eller værkets art. §27 i den tyske opretshavslov kan tjene som eksempel og viser endvidere fordelene ved en global løsning. Krav om vederlag for udløjning af alle forskellige former for værker - uanset det værkberende mediums art - blev indført på et tidspunkt, hvor kun bøger, men næsten ingen fonogrammer og videogrammer, blev udløjet. Da udløjning af fonogrammer og videogrammer senere blev et udbredt fænomen, kunne denne form for udnyttelse vederlægges i henhold til de eksisterende lovbestemmelser, dvs. uden den forhaling, som en langvarig lovgivningsprocedure ville have bevirket.

Da direktivet endvidere af samme retlige hensyn også omfatter fonogrammer og videogrammer, når der er tale om udløjning, om end udløjning af disse medier stadig i dag er ret beskeden (selv om fænomenet er ved at blive mere udbredt) forekommer det logisk og også mere fremsynet -

hvis man sammenligner med udlån af bøger - at fastsætte samme regler som dem, der gælder for den sammenlignelige situation mellem på den ene side udlejning af bøger og på den anden side udlån af fonogrammer og videogrammer, således at begge forhold reguleres i nærværende direktiv.

- 2.3 Da det af Kommissionen foreslåede direktiv om beskyttelse af edb-programmer, som for øjeblikket er ved at blive drøftet, indeholder detaljerede bestemmelser om en sådan beskyttelse, bør nærværende direktivforslag ikke berøre direktivet om edb-programmer.

Artikel 3: Tilladelse til udlejning og udlån

- 3.1 Artikel 3 er nødvendigvis sammenkædet med artikel 2, stk. 1, og vedrører kun det tilfælde, hvor rettighedshaverne (dvs. alle dem, der i det konkrete tilfælde er berettiget i henhold til artikel 2, stk. 1) giver tredjemand tilladelse til at udleje eller udlåne deres værker, dvs. hvor de udøver deres udlejnings- og udlånsrettigheder med henblik på udnyttelse. Artikel 3 vedrører således ikke det tilfælde, hvor rettighedsindehaverne udøver deres udlejnings- og udlånsrettigheder ved at forbyde udlejning og udlån.

- 3.1.1 Formålet med bestemmelsen i artikel 3 er at sikre, at den i artikel 2, stk. 1, hjemlede rettighed gøres effektiv. Navnlige skal bestemmelsen i artikel 3 bidrage til en gennemførelse af det princip, der er fastlagt i artikel 2, stk. 1, dvs. princippet om afbalancering af hensynet til de forskellige kategorier af rettighedshavere.

Baggrunden for artikel 3 er følgende situation: I praksis sikrer producenter af lydoptagelser eller af lyd- og billedoptagelser sig de fleste af udnyttelsesrettighederne via overdragelse fra vedkommende ophavsmænd og udøvende kunstnere; på filmområdet gælder der til fordel for de fleste producenter en lovformodning om rettighedernes overdragelse. En sådan overdragelse er nødvendig med henblik på udnyttelse, fordi tredjemand under alle omstændigheder skal have tilladelse fra alle rettighedshavere med henblik på udnyttelse af deres værker.

Men ophavsmænd og udøvende kunstnere får normalt ikke særskilt vederlag for hver enkelt af de overdragne rettigheder, om end de i henhold til et generelt ophavsretligt princip bør oppebære et vederlag for enhver udnyttelse af deres værker og fremførelse. Generelt er det betalte

vederlag meget beskedent. Dette skyldes ikke mindst det forhold, at de i medlemsstaterne gældende kontraktsbestemmelser på det ophavsretlige område i de fleste tilfælde kun regulerer de grundlæggende principper - hvis da overhovedet - således at den økonomisk stærkeste part i et kontraktforhold, normalt producenten, kan diktere sine vilkår.

Ligesom inden for andre retsområder er det også på det ophavsretlige område nødvendigt at sikre en vis beskyttelse af den kontraktspart, der normalt er den svageste, således at ophavsretten kan opfylde sit hovedformål, der er at sikre navnlig de fysiske personer, der netop frembringer et værk (ophavsmænd og udøvende kunstnere), de økonomiske forudsætninger for fortsat kunstnerisk virksomhed.

På baggrund af de givne forhold kan fuldstændig kontraktfrihed ikke accepteres, fordi de med ophavsretten tilsligtede mål da ikke vil blive tilgodeset. På baggrund af de gjorte erfaringer kan det næppe forventes, at indførelsen af en ny ret såsom udlejningsret vil få de tilsligtede økonomiske fordele for ophavsmænd og udøvende kunstnere, hvis retten fuldt ud kan overdrages til producenter, der derefter meddeler tredjemand licens.

Endvidere kan det ikke forventes, at der med hensyn til medlemsstaternes aftalemæssige bestemmelser på det ophavsretlige område vil ske tilfredsstillende fremskridt inden for den nærmeste fremtid. Dette retlige område må reguleres i medlemsstaterne, hvilket længe har været erkendt af navnlig eksperter og af de berørte kredse. Men der er blevet gjort meget få bestræbelser for at forbedre denne situation.

Under hensyntagen til denne situation synes det nødvendigt - for så vidt angår økonomisk udnyttelse i form af meddelelse af tilladelse til tredjemand til at foretage udlejning og udlån - at indføre en bestemmelse, der sikrer alle de første rettighedshavere en rimelig andel af indtægterne fra en sådan økonomisk udnyttelse. Dette er formålet med artikel 3.

Uden artikel 3 ville bestemmelsen i artikel 2, stk. 1, være formålsløs og selvmodsigende, da artikel 2, stk. 1, angiver ophavsmænd og udøvende kunstnere som værende rettighedsindehavere, uden at de reelt sikres mulighed for at drage fordel af denne rettighed; artikel 2, stk. 1, ville i så fald være stort set uden virkning. Bestemmelsen i artikel 3 er derfor nødvendig for at sikre, at artikel 2, stk. 1, får den tilsligtede effekt.

Endvidere er forholdet det, at ophavsmænd og udøvende kunstnere, der normalt er de svageste parter i et kontraktforhold, skal sikres en betydelig beskyttelse, også fordi et af hovedformålene med ophavsret navnlig er at beskytte skabere af åndsværker for derved at sikre dem et rimeligt vederlag for udnyttelsen af deres værker, således at de får økonomiske forudsætninger for fortsat kreativ virksomhed. Ikke mindst af hensyn til nødvendigheden af at beskytte kulturen i Europa må der sikres en beskyttelse af navnlig ophavsmænd og udøvende kunstnere.

Der kan drages en parallel til f.eks. Kommissionens handlingsprogram til fremme af den europæiske filmproduktion¹⁾. Kommissionen tilgodeser samme hensyn ved i artikel 3 at foreslå at det sikres, at selve ophavsmændene og de udøvende kunstnere, hvis værker og optræden - navnlig i forbrugerens øjne - karakteriserer slutproduktet (f.eks. en lydindspilning) får en i forhold til producenten rimelig og i hvert fald lige stor andel af de samlede indtægter fra udlejning og udlån. Kommissionen har med bestemmelsen i artikel 3 konstruktivt imødegået den vigtigste kritik, som er kommet til udtryk i de forskellige bemærkninger til Grønbogen.

Også for så vidt angår eksisterende kontrakter, må formålet med artikel 3 ikke forfejles eller bestemmelserne heri omgås. I tvivlstilfælde - dvs. når der ikke foreligger kontraktlige bestemmelser, der fastsætter andet - må det derfor formodes, at udlejnings- og udlåningsrettighederne endnu ikke er blevet overdraget. Dette gælder navnlig, når en spredningsret, der indbefatter ret til udlejning og udlån, er blevet overdraget. Begrundelsen herfor er, at udlejning og udlån i hvert fald for lydindspilningers og videogrammers vedkommende udgør en ny og selvstændig form for udnyttelse, således at det ikke kan antages, at rettighedshaveren, der har overdraget sin spredningsrettighed, også ønskede at overdrage eneretten til udlejning og udlån - og dette ikke mindst fordi, sådanne enerettigheder normalt ikke engang eksisterede på grund af spredningsrettens konsumtion.

Teoretiske spørgsmål alene, såsom spørgsmålet om, hvorvidt udlejnings- og udlåningsrettigheder udgør en del af spredningsrettigheder, der er genstand for konsumtion, eller spørgsmålet om, hvorvidt udlejnings- og udlånsrettigheder udgør en selvstændig ret side om side med spredningsretten i snæver forstand (jf. ovenfor under punkt 1.4) kan ikke være afgørende for fortolkningen af en kontrakt.

1) "Handlingsprogram til fordel for den audio-visuelle industri i EF", meddelelse fra Kommissionen til Rådet, KOM(86) 255 endelig udg. Jf. også de senere meddelelser KOM(90) 78 endelig udg. og KOM(90) 132 endelig udg.

3.1.2 Derfor indeholder artikel 3 en bestemmelse om, at dersom samtlige rettighedshavere tillader en tredjemand at udleje eller at udlåne deres værk mod betaling, har hver enkelt rettighedshaver krav på at oppebære en rimelig andel af vederlaget. Hvis f.eks. en ophavsmand eller en udøvende kunstner derfor har overdraget sin udlejningsret til en producent, der tillader tredjemand - f.eks. en videoshop - at udleje værket, har ophavsmanden og den udøvende kunstner krav på at oppebære en rimelig andel af vederlaget. I henhold til bestemmelsen i andet punktum, kan vederlagskravet, der er forskelligt fra eneretten til udlejning, ikke frafalder, men administrationen heraf kan overdrages til anden side. Dette er blot en konsekvens af ovenstående betragtninger. Det vil sikre, at ophavsmænd og udøvende kunstnere rent faktisk oppebærer en rimelig andel.

3.2/

3.2.1 Det står medlemsstaterne frit for at bestemme, hvorledes den i artikel 3, hjemlede rettighed - rent teoretisk - skal indføres i deres nationale lovgivning. Man kan således anse en sådan vederlagsret som et vedhæng til udlejnings- og udlånsretten - dvs. en vedhængende ret der ikke berøres af, at retten til udlejning og udlån overdrages, eller af, at der meddeles licens herpå, dvs. vederlagskravet overgår ikke til den, der måtte købe eller få meddelt licens på udlejnings- og udlånsrettigheder. I sådanne tilfælde er det altå kun beføjelsen til at forbyde eller tillade udlejning og udlån, der overdrages eller gives i licens.

Medlemstaterne kan ligeledes gennemføre bestemmelsen i artikel 3 ved at indføre præceptive forskrifter i aftalelovgivningen. Medlemsstaterne kan således f.eks. fastsætte, at den kontrakt, der indgås med producenter med henblik på udlejning og udlån, skal indeholde en særskilt bestemmelse vedrørende vederlag til ophavsmænd og udøvende kunstnere, dvs. en bestemmelse om, at de har krav på at få en rimelig andel af vederlaget, jf. artikel 3. Medlemsstaterne kan i deres lovgivning fastsætte et kriterium for, hvilket vederlag, der må anses for rimeligt, eller fastsætte vederlaget til en bestemt procentdel, ligesom producenterne også kan pålægges pligt til regelmæssigt - over for ophavsmændene og de udøvende kunstnere - at fremlægge dokumenterede opgørelser over udlejningsindtægter - en løsning, man har valgt i fransk lovgivning, jf. artikel 63-1 ff. i den franske ophavsretslov.

3.2.2 Ved artikel 3 overlades medlemsstaterne det størst mulige spillerum ikke alene med hensyn til de teoretiske spørgsmål i relation til national

lovgivning, men også med hensyn til, hvorledes de vil udforme den i artikel 3 hjemlede ret.

For så vidt angår den situation, hvor en ophavsmand eller en udøvende kunstner overdrager sine udlejnings- og udlånsrettigheder til producenten, som så derefter tillader tredjemand at udleje eller udlåne værket - et tilfælde, som artikel 3 primært tager sigte på - eksisterer der navnlig følgende muligheder.

Da hver enkelt rettighedshaver har krav på en rimelig andel af vederlaget i henhold til artikel 3, er det muligt, at tredjemand (f.eks. en licenstager eller en udlejningsforretning) direkte betaler hver enkelt rettighedshaver hans respektive andel. Men det ville imidlertid være lettere og mindre bekosteligt, hvis licenstageren i stedet kunne betale hele beløbet til ét enkelt eller bestemte opkrævningselskaber eller lignende organisationer, som derefter ved fordeling kunne dække de enkelte rettighedshaveres krav på en rimelig andel af vederlaget. Men hvis producenten f.eks. ikke er medlem af et opkrævningselskab, kunne licenstageren i givet fald også direkte til producenten betale den andel, der tilkommer ham, og så betale det øvrige vederlag til opkrævningselskaber, der varetager ophavsmænds og udøvende kunstners rettigheder.

Ud over denne mulighed for direkte at pålægge en tredjemand/licenstageren at sikre overholdelse af retten til en rimelig andel af vederlaget har medlemsstaterne også mulighed for direkte at tillægge rettighedshaverne denne ret, således at rettighedshaverne modtager hele vederlaget fra tredjemand. F.eks. er det således muligt, at ophavsmænd og udøvende kunstnere - eventuelt via deres respektive opkrævningselskaber - modtager hele vederlaget, således at producenterne har krav på at få en rimelig andel af vederlaget fra ophavsmændene og de udøvende kunstnere - en løsning man har valgt i Tyskland i en lignende situation, jf. §86 i den tyske ophavsretslov.

På den anden side er der også den mulighed, at producenterne oppebærer hele vederlaget, og hvor ophavsmændene og de udøvende kunstnere - eventuelt via deres respektive opkrævningselskaber - har krav på at få en andel af dette vederlag fra producenterne. Men denne mulighed er nok mindre egnet med henblik på virkeliggørelsen af det med artikel 3 tilsligtede mål. Der er en risiko for, at producenten går konkurs, hvilket ikke er urealistisk i den risikobetonede filmverden, og som

villie være til skade for ophavsmændene og de udøvende kunstnere. Det synes ej heller hensigtsmæssigt, om man i forholdet mellem producenten og ophavsmanden/kunstneren, hvor producenten som oftest er den stærkeste part, indføjede vederlagsaspektet. I praksis vil den svagere part i et kontraktforhold kun have ret ringe mulighed for at kontrollere, om licenshaveren har betalt det fulde beløb, eller gennemtvinge sin ret til at få en rimelig andel af vederlaget.

Selv om bestemmelsen i artikel 3 primært tager sigte på det tilfælde, hvor en ophavsmand eller en udøvende kunstner overdrager sine udlejnings- og udlånsrettigheder til en producent med henblik på videre udnyttelse, berører artikel 3 ikke ophavsmandens eller den udøvende kunstners mulighed for at overdrage disse rettigheder (der er forskellig fra retten til vederlag i henhold til artikel 3) til et opkrævningselskab med henblik på udøvelse af rettighederne. Ved at udøve deres rettigheder på denne måde, vil ophavsmanden eller den udøvende kunstner få sikkerhed for at oppebære en rimelig andel af vederlaget, således at deres krav i henhold til artikel 3 vil blive fyldestgjort.

3.3 Artikel 3 vedrører kun det tilfælde, hvor der er tale om udnyttelse af lydoptagelser eller lyd- og billedoptagelser og altså ikke andre medier, såsom bøger. Grunden hertil er, at udlejning af andre medier ikke sker nær så ofte i praksis, og at undtagelsen i henhold til artikel 4 i forbindelse med udlån af navnlig bøger primært vil finde anvendelse. Endvidere synes de ophavsretlige bestemmelser vedrørende forlagsaftaler samt vedrørende forholdet mellem forlæggeren og forfatteren ikke at nødvendiggøre en regulering inden for rammerne af artikel 3. Men medlemsstaterne er dog ikke i henhold til nærværende direktiv afskåret fra at lade de bestemmelser i national lovgivning, der vedtages til gennemførelse af artikel 3, omfatte andre værker end de i artikel 3 nævnte, der gøres til genstand for udlejning og udlån.

Ordene "hvis rettighedshavere tillader" indebærer, at samtlige rettighedshavere skal meddele samtykke. Sådant samtykke kan f.eks. gives direkte til tredjemand eller indirekte til den pågældende tredjemand via de producenter, til hvem ophavsmændene og de udøvende kunstnere tidligere (enten direkte eller indirekte via opkrævningselskaber) har overdraget udlejnings- og udlånsrettigheder.

Det skal i den bestemmelse, hvorefter retten til at oppebære en rimelig andel af vederlaget består, "uanset" om retten til udlejning eller udlån

måtte være overdraget, eller der måtte være meddelt licenser, præciseres, at denne rettighed forbliver hos den første rettighedshaver og ikke berøres af, om retten til udlejning eller udlån er blevet overdraget, eller om der er blevet meddelt licens.

Den andel af vederlaget, der i henhold til artikel 3 skal sikres de berettigede rettighedshavere, skal blot være "rimelig". Som erfaringerne på nationalt plan allerede har vist, vil en ordning med fastsættelse af bestemte procentandele i stedet for en "rimelig" andel være vanskelig at administrere. Derfor har man her kun lagt rimelighedskriteriet til grund.

Udtrykket "rimelig" skal ses i forhold til det bidrag, som rettighedshaveren har tilføjet det værk (f.eks. en lydindspilning), der udlæjes eller udlånes. Men som led i en effektiv administration af rettigheder vil det normalt ikke være muligt at værdiansætte det enkelte bidrag. Udtrykket "rimelig" er derfor møntet på fordelingen mellem de forskellige kategorier af rettighedshavere. Hvad angår f.eks. lydoptagelser, må man således tage hensyn til, at ophavsmændene, såsom komponisterne eller de udøvende kunstnere, normalt er dem, der skaber forbrugernes efterspørgsel efter udløjning eller udlån af lydoptagelser. Herudover må man til fordel for ophavsmænd og udøvende kunstnere tage hensyn til, at det næsten udelukkende er dem, der leverer det kreative bidrag til slutproduktet, til forskel fra producenterne, hvis økonomiske, tekniske og organisatoriske indsats dog ikke skal underkendes.

I mange tilfælde vil det være det bedste at anvende de kvoter, der f.eks. lægges til grund af opkrævningselskaber i medlemsstaterne, eller som er foreskrevet i loven. Den løsning, man har valgt i fransk lovgivning vedrørende privat reproduktion af lydoptagelser eller lyd- og billedoptagelser i artikel 36 i lov af 3. juli 1985, kan tjene som model.

Artikel 4: Indskrænkninger i eneretten til udlån

4.1 I henhold til artikel 4 har medlemsstaterne mulighed for at gøre indskrænkninger i den i artikel 1, stk. 1, foreskrevne ophavsretsbaseerede eneret, for så vidt angår en eller flere kategorier af værker.

Til forskel fra udløjning sker offentligt udlån primært fra offentlige biblioteker. I overensstemmelse med de erfaringer, man har gjort i mange lande verden over, er de nationale lovgivere ofte ikke indstillet på at tillægge ophavsmænd og indehavere af beslægtede rettigheder en ret til at tillade eller forbyde udlån af deres værker på offentlige biblioteker. Det hævdes, at offentlighedens adgang til bøger på offentlige biblioteker skal sikres af kulturelle grunde, navnlig med henblik på den almindelige folkeoplysning. Dette mål ville ikke kunne sikres opfyldt, dersom man hjemlede en eneret til udlån, der altid indebærer beføjelse til at forbyde udlån.

På denne baggrund synes den bedste løsning at være, at medlemsstaterne gives mulighed for - i stedet for en eneret i henhold til artikel 1, stk. 1 - at indføre foranstaltninger i form af en ret til vederlag til

fordel for i hvert fald ophavsmænd som kompensation for den omfattende brug af deres værker på biblioteker. For at nå dette mål er det ikke nødvendigt at basere en sådan vederlagsret på ophavsretlige bestemmelser.

Medlemsstaterne skal have det størst mulige spillerum med hensyn til udformningen af de forskellige foranstaltninger. De kan f.eks. hjemle en ret til vederlag, men hvor de enkelte rettighedshavere ikke individuelt kan gøre krav gældende. Medlemsstaterne kan ligeledes selv bestemme, for hvilke kategorier af værker - f.eks. bøger, lydoptagelser, videokassetter - de i artikel 4 nævnte undtagelsesforanstaltninger skal gælde, dvs. for hvilke kategorier eneretten skal erstattes med en ret til vederlag, og hvorvidt denne vederlagsret kun skal tilkomme ophavsmænd eller også indehavere af tilgrænsende rettigheder, herunder navnlig udøvende kunstnere. Det er således muligt at anvende artikel 4 på lydoptagelser og kun at tildele vederlag til ophavsmænd, såsom komponister. Medlemsstaterne kan ligeledes frit bestemme, om de i loven angive arveberettigede skal kunne indtræde i vederlagsrettigheden.

De mange alternativer, som artikel 4 hjemler mulighed for, medfører, at medlemsstaterne - i hvert fald i princippet - kan indføre de fornødne foranstaltninger med henblik på gennemførelse af et vederlagskrav uden at støde på for mange praktiske problemer, som måtte bestå i hvert fald i nogle medlemsstater. Navnlig vil de ordninger vedrørende ret til offentligt udlån, der eksisterer inden for Fællesskabet, og som fungerer godt, ikke blive berørt nævneværdigt af bestemmelserne i nærværende direktiv.

Men skal en undtagelsesforanstaltning i henhold til artikel 4 kunne accepteres, må de særlige betingelser opfyldes, således at det med artikel 4 tilsligtede mål kan realiseres.

Vederlaget skal fordeles af administrationsorganer. Det meget brede begreb "organer, der administrerer" omfatter en hvilken som helst organisation eller institution, der centralt opkræver og fordeler vederlag. I denne henseende er organets organisatoriske opbygning irrelevant; derfor er opkrævningselskaber på det ophavsretlige område lige så velegnede som offentlige organer. Men organets virksomhed skal under alle omstændigheder overvåges af en uafhængig instans, navnlig med henblik på at sikre, at det vederlag, der fordeles, er rimeligt. Det er ikke afgørende, om fordelingen sker via en enkelt institution eller via

forskellige institutioner, der hver især fordeler en andel af det samlede vederlag.

Den omstændighed, at vederlaget skal være "rimeligt", betyder for det første, at de samlede indtægter skal stemme rimeligt overens med den udnyttelse, der finder sted af værket, dvs. omfanget af udlånet på de pågældende biblioteker, og for det andet at fordelingen skal være rimelig mellem de enkelte rettighedshavere eller kategorier af rettighedshavere, såsom forfattere, oversættere, udøvende kunstnere og fonogramproducenter. Vederlaget skal være rimeligt i forhold til det bidrag af skabende, kunstnerisk eller anden art, som rettighedshaverne har ydet til det værk, der udlånes. Det kan i lovgivningen eller af administrationsorganet generelt bestemmes - f.eks. ved fastsættelse af bestemte procentsatser for de enkelte kategorier af rettighedshavere - hvad der må anses for rimeligt.

Der henvises i øvrigt til fællesskabslovgivningen, herunder navnlig EØF-Traktatens artikel 7, og formålet hermed er at præcisere, at undtagelsesforanstaltninger i henhold til artikel 4 under alle omstændigheder skal være i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen, og at de navnlig ikke må være diskriminerende i den i EØF-Traktatens artikel 7 nævnte betydning.

KAPITEL II (BESKYTTELSE AF OPHAVSRETSBESLÆGTEDE RETTIGHEDER)

Artikel 5: Optagelsesrettigheder

- 5.1 En udøvende kunstners optræden eller live-fremførelse i radio eller fjernsyn kan opbevares længe og derved gøres til genstand for videre udnyttelse alene i kraft af, at kunstnerens optræden eller fremførelse er fikseret på et medium. Optagelsen af en kunstners optræden eller live-fremførelse i radio eller fjernsyn er den første reproduktion og forudsætningen for al videre udnyttelse. Derfor er det overordentligt vigtigt - navnlig med henblik på at bekæmpe piratvirksomhed - at optagelsen gøres til genstand for en eneret til fordel for de udøvende kunstnere og de involverede radio- og fjernsynsforetagender. De fleste medlemsstater indrømmer allerede i dag en sådan rettighed.
- 5.2 Af hensyn til det med optagelsesrettigheder tilsligtede formål forstås ved optagelse af en fremførelse den første optagelse af denne på et

medium, hvorfra den pågældende fremførelse kan reproduceres flere gange med henblik på udnyttelse, såsom i form af fonogrammer eller billedoptagelser med eller uden lyd. Da optagelsesrettigheden kun refererer sig til den første optagelse, er der pr. definition kun tale om den direkte og umiddelbare fremførelse, dvs. en fremførelse der endnu ikke er fikseret på et medium, samt om den endnu ikke optagne radio- og fjernsynsudsendelse, dvs. de såkaldte live-udsendelser

Hvad angår begreberne "udøvende kunstnere", "fremførelser", "radio- og fjernsynsforetagender" samt "udsendelser", henvises der også her til brugen af disse begreber i Rom-Konventionen (Jf. også bemærkningerne under punkt 2.1). Kun i relation til udsendelser synes det nødvendigt at præcisere, om kabel- og satellitfremførte udsendelser også er omfattet af direktivet, eftersom dette spørgsmål er omtvistet, for så vidt angår konventionen uagtet bestemmelsen i konventionens artikel 3, litra f).

En generel beskyttelse af radio- og fjernsynsudsendelser er - og var i øvrigt også rammen for det forberedende arbejde til Rom-konventionen - berettiget på grund af den betydelige organisatoriske og tekniske indsats samt de meget store omkostninger, der er nødvendige for at lave udsendelser. De beslægtede rettigheder, der tilkommer radio- og fjernsynsforetagender, sikrer dem en beskyttelse mod tredjemands uhindrede udnyttelse af deres indsats. Derfor er det irrelevant som begrundelse for beskyttelsen, hvorvidt udsendelsen transmitteres trådløst, via kabel eller direkte via satellit. Derimod er det relevant, hvorvidt en udsendelse, således som det er tilfældet for trådløse udsendelser, er lavet under anvendelsen af en betydelig organisatorisk og teknisk indsats og med afholdelse af meget store udgifter.

Af denne grund er f.eks. kabeltransmitterede programmer, hvor der kun sker en automatisk og samtidig retransmission af modtagne udsendelser, ikke omfattet af nærværende direktiv. Men i det omfang der, ligesom for traditionelle radio- og fjernsynsforetagenders vedkommende, er tale om egne udsendelser eller programmer, er der ikke grund til at behandle dem anderledes. Derfor omfatter dette direktiv ikke alene foretagender, hvis udsendelser transmitteres trådløst, men også foretagender, der transmitterer udsendelser via kabel og satellit, forudsat at man i det sidstnævnte tilfælde ikke blot anvender udsendelser, der er lavet af andre, men også laver egne udsendelser.

Artikel 6: Reproduktionsrettigheder

Reproduktion af optagne fremførelser og af andre kunstneriske værker, jf. artikel 6, udgør den primære form for materiel udnyttelse og er selve forudsætningen for spredning af værket til en større personkreds. Da piratvirksomhed hovedsagelig finder sted i forbindelse med reproduktion og spredning, er det vigtigt som led i bekæmpelsen af piratvirksomhed, at alle medlemsstater indfører en eneret til reproduktion (angående spredningsrettigheder se bemærkningerne til artikel 7).

Hvad angår rettighedshaverne og de relevante værker, henvises der også her til bemærkningerne under punkt 2.1 og – for så vidt angår radio- og fjernsynsforetagender/udsendelser til bemærkningerne under punkt 5.2.

Ved "direkte" reproduktion forstås overførsel af en indspilning til det samme eller et andet medium, f.eks. reproduktion på en film af en fremførelse, der er optaget på en anden film, eller reproduktion af fonogrammer. Ved "indirekte reproduktion" forstås optagelse af en udsendelse, der er lavet f.eks. på basis af et fonogram.

Reproduktion af et beskyttet værk, jf. artikel 6, omfatter reproduktion af en del af de nævnte værker, såsom en del af en optagen fremførelse.

Artikel 7: Spredningsrettigheder

7.1 De erfaringer, man har gjort i stater, hvor der kun gælder en reproduktionsret, men derimod ikke en spredningsret, har vist, at reproduktionsretten i de fleste tilfælde ikke i sig selv er tilstrækkelig med henblik på en effektiv bekæmpelse af piratvirksomhed. I praksis er det vanskeligt at finde frem til de illegale producenter; en spredningsret er den eneste mulighed for at gribe ind over for illegale produkter, der er blevet lanceret på markedet. Derfor synes det nødvendigt at indføre en eneret til spredning til fordel for alle involverede personer.

Hvad angår spørgsmålet om, hvem der er rettighedshavere, og hvilke værker der er beskyttet, henvises der igen til bemærkningerne under punkt 2.1 og punkt 5.2.

Udtrykket "eneret" anvendes i overensstemmelse med den internationalt

anvendte terminologi og er synonymt med udtrykket "ret til at tillade eller forbyde".

Begrebet "almenheden" er meget bredt; uden for begrebet falder kun sådanne former for distribution, der finder sted inden for en gruppe af personer, mellem hvem der består en personlig forbindelse, såsom venner, hvor der f.eks. er tale om private gaver.

Den typiske form for spredning af den i artikel 7 nævnte art er salg, om end værker også kan spredes på anden måde. Med formuleringen "eneret til at gøre deres værk tilgængeligt ... for et ubestemt tidsrum" foretages der en afgrænsning i forhold til andre former for spredning, der er omfattet af kapitel I og derfor ikke af artikel 7, dvs. udlejning og udlån. Disse sidstnævnte former for spredning er karakteriseret ved det forhold, at værket stilles til rådighed med henblik på brug for et begrænset tidsrum, således at det derfor skal leveres tilbage efter en vis frist, hvorimod værker i henhold til artikel 7 stilles til rådighed for et ubegrænset tidsrum og uden begrænsninger med hensyn til brugen af værket.

Medlemsstaterne kan i øvrigt her frit bestemme, hvorledes en spredningsret skal gennemføres i den nationale lovgivning i forhold til de under kapitel I nævnte rettigheder. Navnlige er det således muligt at udforme spredningsretten så bredt, at den også indbefatter en udlejnings- og udlånsret, og samtidig fastsætte, at konsumtion af spredningsretten ikke gælder for så vidt angår udlejning og udlån.

Endvidere er det muligt både at indføre en spredningsret i snæver betydning, jf. definitionen i artikel 7, og at indføre udlejnings- og udlånsrettigheder som selvstændige rettigheder. I dette tilfælde er det ikke nødvendigt at begrænse spredningsretten i dennes snævre betydning som værende den første handling, hvor et værk gøres tilgængeligt for offentligheden, jf. stk. 1. Bestemmelsen i stk. 2 sikrer under alle omstændigheder, at den fri udveksling af varer inden for Fællesskabet ikke berøres. Endvidere er det ikke nødvendigt med henblik på harmoniseringen at foreskrive, hvorledes medlemsstaterne - rent retsteknisk - skal udforme den i artikel 7 nævnte rettighed.

7.2 Konsumtion af spredningsretten på basis af national beskyttelse af beslægtede rettigheder er forskellig fra den konsumtion, der finder sted på basis af EØF-Traktatens artikel 30 ff., inkl. artikel 36. Konsumtion

I det første tilfælde er reguleret ved den nationale lovgivning og har primært kun den konsekvens, at den videre distribution i hjemlandet, som finder sted efter den første markedsføring i dette land, ikke længere er omfattet af eneretten til spredning. Konsumtion på basis af fællesskabslovgivningen vedrører derimod kun den distribution, der finder sted inden for Fællesskabet og løser konflikten mellem på den ene side den nationale eneret og på den anden side det tilsigtede mål om fri udveksling af tjenesteydelser inden for Fællesskabet.

I henhold til EF-Domstolens faste retspraksis vil den første markedsføring af eksemplarer af værker inden for Fællesskabet, der foretages af rettighedshaveren eller med dennes samtykke, medføre, at spredningsretten udtømmes inden for Fællesskabet. Dette gælder også markedsføring af værker, der er beskyttet af beslægtede rettigheder. Formålet med bestemmelsen i stk. 2 er at sikre en tilsvarende regel inden for rammerne af det foreslåede direktiv.

Det vil således sige, at selv om direktivet ikke pålægger medlemsstaterne, at deres nationale lovgivning skal foreskrive konsumtion af spredningsretten i snæver forstand i henhold til stk. 1, sikrer stk. 2 i overensstemmelse med EF-Domstolens retspraksis, at spredningsretten udtømmes på fællesskabsplan på basis af EØF-Traktatens artikel 30 ff., inkl. artikel 36. Derved sikres det, at spredningsrettigheder i henhold til artikel 7, stk. 1, ikke kommer til at skabe nye barrierer for samhandelen inden for det indre marked.

Artikel 8: Indskrænkning i rettighederne

8.1 Indskrænkningerne i de i medlemsstaternes lovgivning hjemlede beslægtede rettigheder har været gjort til genstand for en vis harmonisering via Rom-konventionen og også indirekte via Berner-Konventionen. Men der består dog fortsat mange forskelle på en lang række punkter.

Indskrænkninger i beslægtede rettigheder er i de fleste medlemsstater reguleret enten ved en delvis eller fuldstændig henvisning til de respektive bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder. Artikel 15, stk. 2, i Rom-konventionen indeholder også en sådan henvisning.

En detaljeret harmonisering af indskrænkningerne i beslægtede rettigheder inden for rammerne af dette direktiv ville få negative konsekvenser for dette henvisningssystem og ville i et vist omfang

resultere i en større beskyttelse af indehavere af beslægtede rettigheder end af ophavsmænd. Dette ville også være i strid med de fleste medlemsstaters opfattelse med hensyn til beskyttelsen af ophavsmænds rettigheder og beslægtede rettigheder.

Derfor er indskrænkningerne med vilje holdt i generelle vendinger i nærværende direktiv. Artikel 8 følger således artikel 15 i Rom-konventionen. Ligesom artikel 15 i Rom-Konventionen udgør artikel 8 således den yderste grænse for acceptable indskrænkninger fastsat i direktivet. Der må således ikke fastsættes større indskrænkninger til fordel for almenheden. Dette er dog ikke til hinder for en eventuel senere harmonisering af sådanne indskrænkninger på fællesskabsniveau.

Begrebet "litterære og kunstneriske værker" i stk. 1, første punktum, skal fortolkes i overensstemmelse med artikel 15, stk. 2, i Rom-konventionen, jf. også artikel 2, stk. 1, i Berner-konventionen; alle ophavsretligt beskyttede værker er således omfattet.

- 8.2 I stk. 3 præciseres det, at muligheden for at gøre indskrænkninger i eneretten til reproduktion for så vidt angår reproduktion til privat brug ikke udelukker muligheder for at der - for at yde kompensation for indskrænkningen i eneretten - indføres en ret til vederlag for privat reproduktion. Ved kun at anføre tilfældet med privat reproduktion fokuserer man i stk. 3 på dette fænomens store udbredelse, og formålet med at indføre en ret til vederlag som kompensation til rettighedshaverne er at tage højde for denne intensive brug.

Men det følger ikke af stk. 3, at medlemsstaterne kun kan indføre ret til vederlag som kompensation i det i stk. 3 omhandlede tilfælde, idet der i henhold til artikel 8 også gives hjemmel for andre indskrænkninger.

KAPITEL III (VARIGHED)

Artikel 9: Varigheden af ophavsretten

- 9.1 Inden for rammerne af dette direktiv om harmonisering af udlejnings- og udlånsrettigheder er det ikke hensigtsmæssigt med en generel harmonisering af varigheden af ophavsmænds rettigheder. Derfor foreskriver man i artikel 9 indtil videre kun en minimumsvarighed under henvisning til de hertil svarende bestemmelser i Bernerkonventionen.

Dette indebærer, at beskyttelsesperioden - i overensstemmelse med artikel 7, stk. 1, i Bernerkonventionen - skal gælde for hele ophavsmandens levetid plus 50 år efter hans død. Hvad angår kinematografiske værker eller anonyme eller pseudonyme værker samt fotografiske værker og værker af brugskunst, for så vidt sådanne værker er beskyttet som kunstværker, henvises der til den beskyttelsesperiode, der gælder for de enkelte former for værker i henhold til artikel 7, stk. 2-4 i Bernerkonventionen, hvilket skal forstås som minimumsbeskyttelsesperioder.

I artikel 9, andet punktum, henvises der til de særlige beskyttelsesperioder, der måtte gælde i forskellige medlemsstater, f.eks. med hensyn til efterladte værker, kollektive værker eller officielle publikationer. Med hensyn til disse beskyttelsesperioder finder national lovgivning stadig anvendelse.

Med ordene "i afventning af en senere samordning" i første punktum anføres det hermed, at Kommissionen i meget nær fremtid påtænker at fremlægge et forslag med henblik på harmonisering af de generelle og specielle beskyttelsesperioder for ophavsrettigheder.

Artikel 10: Varigheden af ophavsretsbeslægtede rettigheder

Ligesom det er tilfældet for så vidt angår ophavsrettigheder, synes en harmonisering af varigheden af beslægtede rettigheder nødvendig af hensyn til gennemførelsen af det indre marked. Men også her er en fuldstændig harmonisering inden for rammerne af dette direktiv ikke hensigtsmæssig, fordi beskyttelsens varighed er bestemt af den pågældende form for værk, såsom en udøvende kunstners optræden, og således gælder for alle rettigheder og ikke blot de rettigheder, der er omhandlet i dette direktiv.

Derfor foreskriver også artikel 10 indtil videre kun en minimumsvarighed ved at henvise til de beskyttelsesperioder, der gælder i henhold til artikel 14 i Rom-konventionen.

I henhold til artikel 10, stk. 2, skal varigheden af filmproducenters rettigheder, jf. dette direktiv, ligesom fonogramproducenters rettigheder (jf. artikel 14, litra a, i Rom-Konventionen) være på mindst 20 år regnet fra udgangen af det år, hvor optagelsen blev foretaget.

Ordene "i afventning af en senere samordning" har samme baggrund, som den der er anført i bemærkningerne til artikel 9.

Forslag til
RADETS DIREKTIV
om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre
ophavsretsbeslægtede rettigheder

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR -

under henvisning til Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, særlig artikel 57, stk. 2, 66 og 100A,

under henvisning til forslag fra Kommissionen,

i samarbejde med Europa-Parlamentet,

under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg, og

ud fra følgende betragtninger:

Den retsbeskyttelse, som i henhold til de enkelte medlemsstaters lovgivning og praksis tillægges værker, der er genstand for ophavsret, samt andre former for værker, der er genstand for ophavsretsbeslægtede rettigheder, såsom udlejnings- og udlånsret, divergerer fra medlemsstat til medlemsstat; dette kan skabe hindringer for samhandelen samt konkurrencefordrejninger til skade for det indre markeds funktion;

sådanne forskelle i retsbeskyttelsen kan blive endnu mere udtalte, dersom medlemsstaterne vedtager ny og indbyrdes divergerende lovgivning, eller dersom national retspraksis vedrørende fortolkning af sådan lovgivning udvikler sig forskelligt;

sådanne forskelle bør derfor elimineres senest den 31. december 1992 i overensstemmelse med det i EØF-Traktatens artikel 8A fastsatte mål om etablering af et område uden indre grænser;

udlejning og udlån af ophavsretligt beskyttede værker samt af andre former for værker, der er genstand for beslægtet rettighedsbeskyttelse, spiller en stadig større betydning for navnlig skabere, kunstnere samt for en lang række forskellige industrier, hvor piratvirksomhed er ved at udgøre en stadig større trussel;

en adækvat beskyttelse af værker, der er genstand for ophavsret, samt af andre former for værker, der er genstand for beslægtet rettighedsbeskyttelse i form af udløjnings- og udlånsrettigheder, såvel som en beskyttelse af værker, der er genstand for anden beslægtet rettighedsbeskyttelse i form af optagelses-, reproduktions- og spredningsrettigheder, kan derfor betragtes som værende af fundamental betydning for den industrielle og kulturelle udvikling inden for Fællesskabet;

ophavsret og anden hermed beslægtet rettighedsbeskyttelse må tilpasses til den nye økonomiske udvikling, såsom nye former for udnyttelse;

ophavsmænd og udøvende kunstnere, der frembringer kreative og kunstneriske værker, skal sikres et rimeligt vederlag, således at der er basis for at frembringe nye kreative og kunstneriske værker, og de nødvendige investeringer til navnlig fremstilling af fonogrammer og film er særdeles store og risikobehæftede; muligheden for at sikre et rimeligt vederlag og dækning af disse investeringer kan kun sikres effektivt, dersom der forefindes en adækvat retsbeskyttelse;

dersom der ikke findes en effektiv og ensartet beskyttelse i samtlige medlemsstater, er der risiko for, at frembringelsen af sådanne kreative og kunstneriske værker såvel som foretagelse af investeringer i forbindelse hermed vil blive reduceret eller ikke finde sted;

sådanne kreative, kunstneriske og igangsættende aktiviteter udøves i vidt omfang som selvstændig virksomhed, der bør fremmes ved tilvejebringelse af en ensartet beskyttelse inden for Fællesskabet;

i det omfang sådanne aktiviteter kan sidestilles med tjenesteydelser, bør udveksling heraf ligeledes fremmes ved etablering af en ensartet lovgivning inden for EF;

en beskyttelse i form af udlejnings- og udlånsrettigheder samt en beskyttelse af andre ophavsretsbeslægtede rettigheder er i visse medlemsstater overhovedet ikke sikret via den eksisterende lovgivning, administrativ praksis eller retspraksis, og i de lande, hvor noget sådant er sikret, er beskyttelsen ikke den samme eller af forskelligt indhold;

en ukoordineret udvikling af retsbeskyttelsen på dette område inden for de forskellige medlemsstater kan føre til skabelsen af nye hindringer for samhandelen ikke alene til skade for den fremtidige industrielle og kulturelle udvikling men også til skade for gennemførelsen af det indre marked;

eksisterende forskelle, der har sådanne virkninger, skal fjernes, og det skal hindres, at der opstår nye forskelle, der har en negativ indvirkning på det fælles markeds funktion og på udviklingen af samhandelen med kulturelle produkter og tjenesteydelser;

medlemsstaternes lovgivning skal harmoniseres på en sådan måde, at de ikke kommer i konflikt med eksisterende internationale konventioner, der danner basis for mange medlemsstaters lovgivning om ophavsret og hermed beslægtede rettigheder;

Fællesskabets rammebestemmelser vedrørende udlejnings- og udlånsrettigheder samt vedrørende visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder behøver ikke række videre end til fastsættelsen af, at medlemsstaterne skal indføre udlejnings- og udlånsrettigheder til fordel for visse kategorier af rettighedshavere samt yderligere indføre eneret til optagelse, reproduktion og spredning til fordel for visse kategorier af rettighedshavere, der har krav på ophavsretsbeslægtet retsbeskyttelse;

de harmoniserede udlejnings- og udlånsrettigheder samt den harmoniserede beskyttelse af ophavsretsbeslægtede rettigheder, må ikke udøves på en måde, der kan føre til en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne -

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

KAPITEL I UDLEJNINGS- OG UDLANSRETTIGHEDER

Artikel 1 Harmoniseringens genstand

1. Medlemsstaterne indfører i overensstemmelse med bestemmelserne i dette kapitel ret til at tillade eller forbyde udløjning og udlån af originalværker, eksemplarer af ophavsretligt beskyttede værker samt af andre former for værker, jf. artikel 2, stk. 1.
2. I dette direktiv forstås ved "udløjning": det forhold, at et værk - i kommercielt øjemed og for et begrænset tidsrum - stilles til rådighed med henblik på brug, jf. dog stk. 3.
3. I dette direktiv forstås ved "udlån": det forhold, at et værk - i ikke direkte kommercielt øjemed og for et begrænset tidsrum - stilles til rådighed med henblik på brug, forudsat at der er tale om udlån, der sker via offentligt tilgængelige institutioner, såsom offentlige biblioteker, videnskabelige biblioteker, specialiserede biblioteker, skolebiblioteker, kirkebiblioteker, samlinger af nye medier eller værker af billedkunst, biblioteker, der drives eller sponsoreres af offentlige eller private virksomheder, samt andre samlinger af de i artikel 2, stk. 1, nævnte former for værker.
4. Salg eller anden form for distribution af originalværker, eksemplarer af værker eller af de i artikel 2, stk. 1, nævnte former for værker, medfører ikke indskrænkning i de i stk. 1 omhandlede rettigheder.

Artikel 2 Første rettighedshaver samt værker, der er genstand for udlejnings- og udlånsrettigheder

1. Retten til at tillade eller forbyde udlejning og udlån tilkommer
 - ophavsmanden, for så vidt angår hans originalværk eller eksemplarer heraf,
 - den udøvende kunstner, for så vidt angår optagelsen af hans fremførelse,
 - fremstilleren af fonogrammer, for så vidt angår hans fonogrammer, og
 - producenten af den første optagelse af filmværker eller levende billeder, for så vidt angår hans billedoptagelser eller lyd- og billedoptagelser.

2. Bygningsværker og brugskunst kan ikke gøres til genstand for udlejnings- og udlånsrettigheder.

3. Bestemmelserne i dette direktiv berører ikke bestemmelserne i Rådets direktiv .../.../EØF af [om retlig beskyttelse af edb-programmer]⁽¹⁾.

Artikel 3 Tilladelse til udlejning og udlån

Hvis rettighedshavere tillader en tredjemand at udleje eller udlåne en lydoptagelse, billedoptagelse eller lyd- og billedoptagelse mod vederlag, har hver af de i artikel 2, stk. 1, nævnte rettighedshavere krav på at oppebære en rimelig andel af det pågældende vederlag, uanset om retten til udlejning eller udlån måtte være overdraget eller der måtte være meddelt licenser. Retten til at oppebære en rimelig andel af vederlaget kan ikke frafaldes, men administrationen af retten kan overdrages til anden side.

Artikel 4 Indskrænkninger i eneretten til udlån

Medlemsstaterne kan af kulturelle eller andre grunde gøre indskrænkninger i den af ophavsretten afledte eneret til udlån, jf. artikel 1, stk. 1, for så vidt angår én eller flere kategorier af værker, forudsat at

(1) EFT nr. L ...

- i det mindste ophavsmanden får et rimeligt vederlag fra de organer, der administrerer et sådant udlån; og
- at en sådan indskrænkning i ovennævnte eneret er i overensstemmelse med fællesskabsretten, herunder navnlig Traktatens artikel 7.

KAPITEL II BESKYTTELSE AF OPHAVSRETSBESLÆGTEDE RETTIGHEDER

Artikel 5 Optagelsesrettigheder

Medlemsstaterne tillægger udøvende kunstnere ret til at tillade eller forbyde optagelse af deres fremførelser. Medlemsstaterne tillægger ligeledes radio- og fjernsynsforetagender ret til at tillade eller forbyde optagelse af deres udsendelser.

Artikel 6 Reproduktionsrettigheder

Medlemsstaterne tillægger

- udøvende kunstnere ret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte reproduktion af optagelser af deres fremførelser
- fremstillere af fonogrammer ret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte reproduktion af deres fonogrammer
- producenter af den første optagelse af filmværker eller levende billeder ret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte reproduktion af deres billedoptagelser eller lyd- og billedoptagelser
- radio- eller fjernsynsforetagender ret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte reproduktion af optagelser af deres udsendelser.

Artikel 7 Spredningsrettigheder

1. Medlemsstater tillægger

- udøvende kunstnere for så vidt angår optagelser af deres fremførelser
- fremstillere af fonogrammer for så vidt angår deres fonogrammer
- producenter af den første optagelse af filmværker eller levende billeder for så vidt angår deres billedoptagelser eller lyd- og billedoptagelser
- radio- eller fjernsynsforetagender for så vidt angår optagelser af deres udsendelser

eneret til at gøre deres værk tilgængeligt for almenheden ved salg eller på anden måde og for et ubestemt tidsrum, jf. dog stk. 2.

2. Hvis et værk af den i stk. 1 nævnte art er blevet bragt i omsætning inden for Fællesskabet af rettighedshaveren eller med dennes samtykke, kan dets indførsel til en anden medlemsstat ikke forbydes under henvisning til den i stk. 1 hjemlede eneret.

Artikel 8 Indskrænkning i rettighederne

1. Medlemsstaterne kan indføre indskrænkninger i de i kapitel II nævnte rettigheder, når der er tale om:

- a) privat brug
- b) brug af korte uddrag i forbindelse med omtale af dagsbegivenheder
- c) radio- eller fjernsynsforetagenders optagelse til midlertidig brug for deres egne udsendelser og under anvendelse af deres egne faciliteter
- d) brug udelukkende til undervisning eller videnskabelig forskning.

2. Uanset stk. 1 kan medlemsstaterne, for så vidt angår beskyttelsen af udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer, radio- og fjernsynsforetagender og producenter af den første optagelse af filmværker eller levende billeder, indføre lignende indskrænkninger som dem, der gælder med hensyn til beskyttelsen af ophavsretten til litterære og kunstneriske værker. Tvangslicens kan dog kun meddeles i det omfang, det er foreneligt med Rom-konventionen (International konvention om beskyttelse af udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsforetagender).

3. Bestemmelsen i stk. 1, litra a), er ikke til hinder for, at nugældende eller senere lovgivning tillægger rettighedshavere krav på vederlag for reproduktion til privat brug.

KAPITEL III VARIGHED

Artikel 9 Varigheden af ophavsretten

I afventning af en senere harmonisering udløber beskyttelsestiden for de i dette direktiv hjemlede ophavsrettigheder ikke før udgangen af den beskyttelsestid, der er fastsat i Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker; dette berører ikke den særlige beskyttelsestid, der måtte gælde for ophavsrettigheder, der ikke udtrykkeligt er omhandlet i denne konvention.

Artikel 10 Varigheden af ophavsretsbeslægtede rettigheder

I afventning af en senere harmonisering udløber de i dette direktiv omhandlede rettigheder til fordel for udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsforetagender ikke før udgangen af den beskyttelsestid, der er fastsat i Rom-Konventionen for de enkelte rettigheder. Dette gælder ligeledes med de fornødne tilpasninger for de i dette direktiv nævnte rettigheder til fordel for producenter af den første optagelse af filmværker eller levende billeder.

KAPITEL IV FÆLLES BESTEMMELSER

Artikel 11 Anvendelsestidspunkt

Bestemmelserne i nærværende direktiv finder også anvendelse på alle ophavsretsligt beskyttede værker, fremførelser, fonogrammer, udsendelser og på den første optagelse af filmværker eller levende billeder af den i nærværende direktiv nævnte art, som den 1. januar 1993 stadig er beskyttet i henhold til national lovgivning om ophavsret og hermed beslægtede rettigheder.

Artikel 12 Afsluttende bestemmelser

Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 1. januar 1993.

Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de nationale retsfor skrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Når medlemsstaterne vedtager disse bestemmelser, henvises der deri til dette direktiv, eller de ledsages ved offentliggørelsen af en sådan henvisning. De nærmere regler for denne henvisning fastsættes af medlemsstaterne.

Artikel 13

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den

På Rådets vegne

Formand